

ioan es. pop

**gyalogmuri / petrecere
de pietoni**

2006

Válogatta és fordította: Cseke Gábor
jórészt a költő *petrecere de pietoni* és *lumile livide* című kötetei alapján

A címdalon Gorzo rajza

Gyermekkoromban volt két nagy és bús ökrünk, s éveken át kijártam velük a legelőre; mellettük olvastam el mindazt, ami elolvasható ott, ahol se idő, se engedély nincs az ilyesmire. Oly szelídek és engedelkenyek voltak, hogy egy idő után hinni kezdtem, végighallgatják néma olvasásom. Mikor a hold a szarvaik közé csúszott, keserűen tereltem le őket a dombról, amiért a sötétség megzavarta mind az olvasást, mind hosszas együttlétünket. Amikor írok, értük is teszem: ki nem mondott feddő bírálatuk ma is úgy kísért, akár csak tegnap. Tudták ők, mit hallgatnak el és miért.

ioan es. pop

A ház / Casa

Sosem szerettem. Örökké sötéten meredt rám, majdnem mindig leeresztett függönyű, apró ablakszemein át. Úgy tűnt, alattuk hatalmas, hosszú, lepedőnyi ráncok türemlettek. A szobákba szűrődő fény sápadt volt és évszázadosan avítt.

E házban több múlt lapult, mint jelen és jövő együttvéve. Életritmusát tekintve szörnyen lepusztult ház volt, amelyben gyűlölködve hallgattak és soha nem nevettek. Három és fél évesen láttam meg az első halottunkat a helyiség közepén kiterítve. Már-már úgy tűnt, ünnepet ültek fölötte. Azóta a halál belém költözött és nap nap után bennem lakozik. A múlt súlyától roskatag házukban éjjel-nappal elszántan védelmezték a homályt. Mindegyre óvakodtam a fénytől. Padlása, szobái, fülsiketítő csendje fogságába estem. Távozásom, menekülési kísérleteim csődöt mondtak. Szerettem a kollégiumban, a népes, sokszínű tömegszállásokon hálni, saját házam sosem volt. Ama háztól sosem volt szabadulásom, mindenütt megkísértett és azt hiszem, ezután sincs tőle menekvésem.

Annyi év után, tavaly novemberben tértem meg hozzá. Családunk néhány tagja nemrég elhatározta, életre kelti. Egyik oldalához fürdőhelyiséget ragasztottak, s csövekkel és mosdókagylókkal benépesítve, új életet lehelték belé. A szobákba új bútorokat hozattak. Tágasabbá tették az ablakokat. Megkísérelték belakni.

A ház azonban megmakacsolta magát, nem hagyta túl sokáig érvényesülni a jelent. Egy évvel korábban még úgy tűnt, feléled. Öcsém, még fiatalon és változásokra hangolva, megmutatta, miféle felújításokat tervez. Úgy gondolta, olyan meleggé és otthonossá teszi, amilyen – hite szerint – hajdanában lehetett. Novemberben aztán visszatértem, de ismételten csak borús és esős napok fogadtak. A ház újra régi kinézetét öltötte fel. Láttam, miként süllyed el a sárban, és úgy tűnt, saját elhatározásból teszi. Szűk lett és megkopott, önszántából magába roskadt, mit sem törődve a benne lévőekkel, ellenségesen mindazzal szemben, ami ismét életre kelhetné. Mindaz, amiről egy éve úgy tűnt, vérátömlesztést és felfrissülést hoz, tovaűzve a homályba vesző elgyöngülést, most haszontalanul hevert: a csövek megrozsdásodtak, a falak mállani kezdtek, az ablakszemek kihunytak. Régóta felfigyeltem rá: telepedjek meg bármilyen házban, az a ház menten megöregszik, homályba borul, akár ama otthoni. Pontosan úgy, mint bármi, amit szeretek: egyszer csak megfárad, s a kimúlás felé nyargalva, az elhamvadást siettet.

óvakodtam tőle, mintha tovaszaladva megmenekülhettem volna.

de ismertem az ódon penészt idéző gyűlölet hámló falait
gyűlölet itatta át a mennyezetet és a belerendülő padlót,
az ablaknál kukkoló szomszédokat, látni akarták, mi történik nálunk –
hat nemzedék gyűlölte itt szakadatlanul egymást, nem volt menekvés.
házunkban a gyűlölet ma is az ikonok helyét bitorolja,
azt esszük, azt isszuk. gyűlölet nélkül a vasárnap szennyesen
áradó mosogatólé. kezdetben talán csak a szeretetlenek
gyűlölete létezett, de később azoknál, akik a nyomukba léptek,
a gyűlölet természetessé vált, családi
érzelemmé, a mi nemesi levelünk ké
és egy ideje a mieink közül senki nem választott más társat
csak akit a leginkább gyűlölni tudott.

leginkább esténként, mikor közel a vég,

a gyűlölet fészket ver a hálósobában, bevérzi a lepedőt,
egész éjjel egyik oldalunkról a másikra fordulunk
tekintetünkkel a sötétbe a másik ágyára meredve,
már a gyerekek is beletanultak, jól tudják, senki se alszik,
feszülő dobhártyával fülelnek miként perceg a gyűlölet
neszező pókzsivajjal, egyik ágytól a másikig.
most egyik a másikba nyomul és beleremeg és fagyos
fuvallat friss illata terjeng felőlük;
de csak alig pár hónapig, legtöbb két-három évig, utána
vérük elfeketedik és a gyűlölet szomorú dacként leülepszik bennük,
és akkor felismerjük benne a közülünk valót.

amikor megszülettem, ezért hoztak világra:

hogya továbbadjam a gyűlöletet, gyermekeimbe oltva.
én mit sem számítok, közülünk senki se számít,
csak a gyűlölet maga, amit egyikről a másikra hagyunk.

gyűlöletből házasodunk, gyűlöletből csinálunk gyereket,
majd neki is gyűlölnie kell, mert különben
semmivé foszlik a már-már százados örökség.

ha pedig nem gyűlölnénk mi, akik zsenge korunktól készen állunk rá,
a gyűlölet szétáradna köztetek, és igazán résen kell lennünk,
mert a mi bevett adagjainktól ti fölfordulhattok,
így hát senki se bízhat abban, hogy az élet önmaga csupán.

évente egyszer térek haza, novemberben,
amikor halottaim hirtelen elszánják maguk a halálra.
egy éven át kuporgatom rá a pénzt,
nem maradhatok temetetlenül.

mint ahogy nem is búsulhatok örökké, fizetnem
kell: halottaimat el kell temetni.
Novemberben, mikor az élet javában zajlik, haza kell térnem,
valaki ismét meghalt, házunkból valakit
biztosan el kell siratnunk.

Nincs mindig pénzem. De valaki
mindig távozik közülünk, s amíg elérem
hogy én legyek az, fizetnem kell.
nem örvendünk már az ünnepi találkozásnak, de
ha egy is elmegy, biztosan találkozunk.

mert különben a hiányzó helyett mások döntenek
és a soros november is közel jár
és mindeneken túl alaposan kimulatjuk magunkat, nem hiába
gyűjtjük rá a beköszöntő évben a pénzt.

sok-sok évi bukaresti lófrálás
után hazatérek
és kezemben üres szatyorral érkezem
a ház kapuig jön s rám szól, tudod
kedveském, mintha azt mondtad volna, keresetért mész,
meg azt is, hogy két év alatt te annyit, mint más négy alatt
és lám, most semmit sem hozol.

hát idesüssetek, szeretteim, éppen hogy semmit kerestem.
és annyi semmivel állítok haza, amennyit a két év alatt
senki se tudott beseperni.
egyedül elhozni se bírtam annyi
semmit amennyit megkerestem.

mögöttem semmivel megrakott szekerek jönnek,
már-már roskadoznak a súly alatt.
mikor majd mindent lerakodnak az udvarunkon,
senkinek nem lesz annyi semmije, mint nekünk.

egy-két év múlva keresettebb lesz az aranynál.
csak akkor adunk el belőle, ha már fölszökött az ára
bízzatok benne, kedveseim, ennyi semmije nincs senkinek.
két évig kuporgattam, míg ti jártatok az eszemben.

harminchat évesen megtanultam imádkozni, nagy nehezen

szert tettem egy istenre, ütött-kopott gumibabára,
ajkai vaskosak, egyik karja vállból kitekerve
hasán a gumi felhasítva. végső soron
ennyi istenülés adatott nekem,
és talán mégsem e gumibaba a legcsekélyebb isten
ki egy embernek megadatott.

ezért aztán odúmban, melyben lakom, díszhelyre állítottam, az asztalra.
ehhez az istenemhez nem restellem imámat
akkor sem, ha négykézláb vetődök haza, alig bírok kinyögni
két-három nyers szót, mielőtt kinyúlnék,
fejem az asztalon, kezem a nyaka körül.

meglehet, e gumi-istennel gyöngén üdvözülök.
de amilyen nyamvadt, kevésbé tűnik közömbösnek,
és ha imádkozom, nem harsogok, fölösleges, úgysem hallja,
fülét mégis levágtam, hogy úgy tűnjön,
ha engedném, meghallana engem. tehát imádkozáskor
nem harsogok, nem panaszkodok, nem kérek bocsánatot. úgy tanultam az
imádkozást
mint bármely értelmetlen dolgot. az égre már nem tekintek,
tisztá sor. nem onnan jöttem.

imádkozom, ahogy lehet: olykor a padlón elzuhanva, máskor
még ép fülébe pajzán dallamot fütyülve,
ő mit se hall, s mellette kevésbé rettegek,
a magány kisebb lesz e házban.

tán csak a halál lesz oly kegyetlen
akár csak az, mit a mások istene tartogat
hívei közül kinek-kinek.
istenemnek ezért is megbocsáthatok,
minderről mit sem tud, asztalra dőlve alszik,
imádkozáskor nem harsogok, úgysem hallja,

éppen csak elnyekergek egy pajzán dallamot, feléje tántorulva, átfogom a nyakát
megbotlom, térdre roskadok.

az út túloldalán, szemben a kocsmával, ahol ülök és iszom,
áll a templom. a pap és én sok-sok éve lessük egymást.
én is szolgálnám istent, ámde félek.
ő is inna velem, de nem elég bátor.
így hát gyűlölködve lódítja felém a keresztet
és fenyeget, mire én is meglendítem feléje
a söröskorsót és megfenyegetem
és dühösen dobbantok a lábammal, mire ő is dühbe gurul
és az ablakon túl kézzel-lábbal hadonászik.
tán nem kellene vasárnap reggel hétkor
a kocsmába jönnöm, ő kilenckor kezdi
a misét, de hétkor, pontban hétkor
maga is belopózik az oltár mögé s úgy mutogatunk egymásnak
két órán át megállás nélkül lessük egymást. mikor a mise kezdődik
egészen más ember: övéinek nyakatekert
igéket szaval, elcsuklik a hangja, elvétí a prédikációt, belesül
mialatt többször is az oltár mögé oson,
meglibbenti a függönyt, rám tekint és szökdösni kezd
hevesen felém lódítja a keresztet
megfenyeget, már-már betörné az ablakot, mire én még jobban
begorombulok és a söröskancsót
még magasabbra emelem, ő ismét visszafut és beszél
a hívekhez, de nem sokáig, erősen hadarva
prédikál, siet idő előtt megszabadulni
tőlük, hogy visszajöhessen az ablakhoz.

meglehet, én rólam prédikál és a vétkeimről,
amiként a kocsmában az enyéim előtt óróra viszem a szót.
egy napon a templomba lépünk, kobakunk lehajtva,
mindahányan, akiket megtáncoltatott és fejre állított az élet
a pap pedig megbocsát és áldását adja ránk.

micsoda murit csapunk akkor, atyám,
én fizetek, nyugodtan igyál csak, nincs kinek
beáruljunk, majd hozzád is átvonulunk, inni.
vasárnap lesz, késő este, senki se lát meg,
csak ne ijeszttegess többé, én most annyira félek
attól, ki az örök élettel fenyeget, atyám.

nem imádkozhatok másként, csak iszonytól remegve. ezért
most is a pincébe rejtőzöm, a dögletes, sűrű sötétbe.
de mintha könnyebben jönne az ima, akárha végső nagy búcsú előtt
állnánk.

nem volt örökké így. hajdanán, hogy kezem össze-
kulcsolva tarthassam, még estétől megkötözni kényszerültem.
egész éjjel összebogozva paplan alá rejtettem, reggelre
ujjaim kékre merevedtek a szorítástól mint az akasztott nyelve.

mire alászálltam. a pince nedves földjén túl meghallottam
miként jajgatok a mélyben, ronggyal tömtem tele a számat, túl
korán volt még, de nem én jajgattam, csak az alant élő,
ott volt, a talpam alatt, újra együtt voltam magammal.

nekiláthattam. térdre roskadtam mélyben feszülő tüdőmön
csupán a körmeim imádkoztak. soha nem voltam boldogabb, mint
amikor saját térdeim alatt élettelenül magamra találtam.

ma sem imádkozhatok másként, mint iszonytól remegve.
bárki imádkozzék, csakis az iszony remegésében teszi.
mi valamennyien csak akkor imádkozunk, ha már az iszonyattól
remegünk. ha nem így van, mutassatok egy derűs imádkozót.

igazából ma is csak iszonytól reszketve teszem.
de ha meg is kötözöm magam, mindhiába:
a szíjak jobban megvastagodtak kezeimnél. a kezek
megvékonyodtak és véznák lettek.
nem kötözöm le őket: órákon át fecsegnek egymással.
lehet, hogy végre, eljött a vég.

ámde ma is reszketek az iszonyattól ha imádkoznom kell
és mindinkább nehezemre esik az ima, érzékeim eltompultak.
ezerszeres szigornak kell sújtania őket, hogy felélénküljenek,
megérezvén az iszony lehet, az antracit imáját,

ez az egyetlen, megbocsáthatatlan ima, mert úgy döntöttem,
a végsőig kitartok. ha nem enyém a döntés, nem tudom, ki tehetne,
iszonytól remegve imádkozom a pincében, letérdepelve.
félíg-meddig a térdem alá vagyok gyűrve, úgy hiszem,
félíg meg én vagyok felül, egyedül, önmagammal.

soha nem mertem megkérdezni, miért

szántjuk a földet mi csakis éjszaka
mikor hátunkra a sarkcsillag zúdítja
fagyos fényét.
és nem csak tavasszal, nem csak szántani megyünk.
éjszaka szoktunk vetni is, ugyancsak
éjjel aratunk és behordunk.

a faluból a többiek vajon nem vették észre?
ők vajon ne tudnák, hogy mi csakis éjjel?

de mit számít? bárhogy is, senki se tudja meg, mi történt
mikor az ekevassal kiemeltem a földet
az utolsó barázdából. én sem mertem soha megkérdezni,
pedig a földet most is csak éjszaka szántjuk.

egyszer megérted: éjjel a ház fölé hideg

gyilkos nap kúszik, kékes fénye jégesőpergéssel zúdul
a tetőre, csak mi halljuk, mi látjuk,
mit gondolsz, másként miért bukkanunk fel minden reggel
az úton tántorogva és káprázó, erősen karikás
szemmel, lepedőnyi ráncokkal? vagy mit gondolsz, miért iszunk
szünet nélkül? iszunk valahányan, éjszakáról éjszakára? ezt
fecsegik a családunkról? ezért
suttognak rólunk az utcasarkon? ezért
kerülnek minket?

nem tudom, mi ütött apámba, hogy éjfélkor fogja szekér elé

az ökröket, majd felköltön és rám szóljon: gyerünk.
én, miután meghalok, jókorákat alszom. hová, kérdeztem
mire ő: nagysomkútra. mi készítette őt
az éj közepén éppen nagysomkútra,
oly hosszú útra falunktól? és miért nem száll
autóbuszra, reggeli hatkor, miért döcögjünk
négy órát oda, négyet vissza
barmaink nehézkes, lomha léptei ütemére?
ha ti így, hát nem is találtok többé otthon ilyen korán,
nem kelek föl éjfél tájt egy ilyen örültség miatt.

és akkor ő odalép és megszólal: kelj föl,
anya fiacskája, apád

indulna már, hogy meghozzon somkútról
eredj, segíts neki, hogy ölbe vehessen,
három napja fekszel ott élettelenül
és alig ma este tudatták velünk,
szemünk fénye

porrá levésünk sanyarú éve kitelőben

s alig vettük észre, mondhatni
jobban éreztük magunkat, mint máskor, néha még boldogok is voltunk,
ami nem mondható el más éveinkről.

ennek az lehet a magyarázata, hogy az idén
nagyon elfáradtunk és sokkal többet aludtunk, mint más években,
sőt, talán föl se ébredtünk, mint máskor,
és mérsékelten reményvesztettek lettünk, ha lehet így mondani.

megszaporodtak viszont semmittevésem órái, még ha
sokat is dolgozom, naphosszat. két-három éve már,
hogy mit sem csinálok. pedig, szavamra, egész nap
úgy dolgozom, hogy belegebedek, mert jó, ha estére
hullafáradt vagyok. annyira fáradt, csak aludni vágyok,
nagyon sokáig, annyira, hogy egy szép napon
egyvégtében alhassak másnapig és folytathassam
harmadnap is.

Október 12. / 12 Octombrie

1976. október 12.

négy nemzedéken át, a házunk mögötti patakban
sötét vér csörgedez.

apám évről évre szalmával-levelekkel borítja be
hogy a szomszédok meg ne tudják. az ő apja is szalmával-levelekkel fődte
és meglehet, hamarosan rám kerül a sor, hogy eltakarjam,
mert nem jó, ha a szomszédok megneszelik, mi folyik ottan.

mi is úgy teszünk tavasszal mintha szántanánk-vetnénk
hogy úgy tűnjön egy húron pendülünk a világgal,
ősszel úgy teszünk, mintha mi is termést hordanánk be,
másokhoz hasonlóan, hogy fel ne tűnjön
pedig mi nem teszünk mást, mint várunk, hogy
killessük, ki a soros, egyikünk
– minden bizonnyal

napunk azzal telik, hogy gyűlöljük azt, aki megússza, pedig
aki megússza, az csak egy következő pillanatig szól,
mialatt a patakban mint vékony erecske
sötét vér csorog, évről évre befedjük
szalmával-levelekkel
nem jó megtudni a szomszédoknak, mi folyik arra,
úgy kell tűnnie, egy húron pendülünk a világgal.

1989. október 12.

e lábon álló halált szánták nekem, alaposan
előkészítve. ezért szöktem bukarestbe.
valakire sor kellett, hogy kerüljön. nem akartam, hogy én legyek az.
tán ezért haragudtak meg annyira, akkor
mert bár még 34 vagyok, a nagyapám
már 84, és nincs hozzá mersze.

e világon, mely már-már olyan, mint ama másik
mindenki azt szeretné, ha én lennék a soros, pedig
közülük az egyik már nyolcvannégy.

titokban ezért szólítanak haza.
nem kiáltok, mert megszakadna az álmom.

1990. október 12.

ezek között itt, akik miatt hallgatok az asztalnál,
valakire hirtelen rájön a fecsegés,
valakire, aki mostanig az istennek se
szólalt meg.

és fűt-fát összehord, mondván, hogy
él. az asztal körül nem él senki.
holnap reggel viszont felébred, és rá-
jön, mekkora ökörséget mondott.
sokáig nem szól majd semmit ezután.
a vég lassan gyúl be, miként az élet maga.

1992. október 12.

magányos férfi vagyok. semmi okom a büszkeségre. hisz léteznek
boldogtalan hordák, akik más boldogtalanok
után kutatnak – ámde boldogtalan és boldogtalan közt
jókora a boldogtalansági küszöb.

egyiknek sok pénze van, másnak hiú
reménye – nem létezik egyféle
boldogtalan

viszont ha mégis összeállnak
a boldogtalanok forradalmat csinálnak, majd
mindenüket elszedik.

a díszebéd / banchetul

házunkban mindig is így volt:
három ágy, amiket rendre
mindenikünk kipróbált. és nemzedékeken át mindenki
bejárta ezt az utat, idővel ez törvény lett
és erre épült a házunk.

mi vagyunk az utolsó ivadékok. az új jövevénynek
megadatott, hogy a hodály világos szögletében üljön.
alig-alig jöttünk e világra ahhoz, hogy megértsük:
e házban mások is vannak. a mi világunk
kizárólag az ablak alatti fényben úszó fekhely.

sok évbe telik, míg rájövünk, hogy a szülők
is velünk laknak, csak másik, távolabbi ágyban,
amit nehezebben ér el a fény.
ők kevesebbet zajonganak, mozgásuk lomhább a miénknél.
de sok évbe telik, míg mindezt megértjük.

egy szép napon pedig fölfedezzük: rajtuk is túl, a hodály
legsötétebb zugában, áll egy harmadik ágy,
és ennek tudatában odalesz nevetésünk –
mi úgy hittük, hogy a homályban véget ér a világ

most meg kiderül, hogy ott valaki lélegzik, rá se
hederít senki;
csak ennyit mondanak nekem: amott a ház öregje, mindenek atyja.
ott tehát egy atya tartózkodik, mondom, az a sarok tehát eleven.
majd megszokjuk, és elfeledjük, éjszaka meg csak
halljuk ama sarokból, hogy az illető mily bántóan liheg –
az ördög műve ez, hogy egy szobába került velünk.

az ablak menti ágyban lakozom, de már nem nevetem ki
azt, aki a túlsó sarokban liheg:
magamban azt hiszem, szándékosan rejtegetik előlünk,
és mikor egy napon kicipelik, a helyiséget
árnyékkal, mindennel együtt hagyja oda, s szemünkben marad a nagy
ismeretlen.
nekem csak a koporsó friss deszkáján szabad végigsimítanom.

apám viszont, a második ágyból, árnyékkal
mindenestől az eltávozott ágyába költözik,
én az ő ágyába bújok, előző fekhelyemre zsenge lény költözik,

de mindez lassan esik meg és egyik
ágyból a másikba hosszan kivárva vándorlunk, a soros
ágy bevételéért kemény harcok dúlnak,
tartós és titkolt egymásnak feszülések.

az első ágybeliek már a másodikba vágynak, meg-
látni tekintetükön, éjjel
keményen tör rám a vágy, hogy elfoglaljam
a harmadik ágyat birtokló helyét, aki mind
kiállhatatlanabbul liheg a homályos sarokban.

míg egy napon, a harmadik ágy újra megürül és
a benne lévőket kicipelik és a negyedikbe tuszkolják,
amelyre födél is kerül, nehogy az istenért visszatérjen, mert
az ágyát máris elfoglalták, és a második ágyat is megrohanták a többiek
és az első ágyból újoncok hangja harsog, ők még nem hallják
hogy a leghátsó ágyon valaki mint kezd lihegni s az éppen vagyok

s e pillanatban a nappal mintha begyúlna.

jódból nincsen kiút / ieudul fără ieşire

a kiúttalan jódban mi is, meg mi is éltünk valamikor
és vagyunk most is és leszünk holnap, holnapután és
mindörökké egyazon folyó vize mossa a lábunk.

hány hónapig nem volt más, csupán nappal és éjjel
hány hónapig kerestük mindenütt?

jusson eszedbe, vándor: a tér amott
hirtelen balra görbül, a hulló feje
elválik a testtől, gipsznyaka megpattan, eltörik. az a fej

most magára lebeg száraz kórók és vizek fölött
egyedül tartózkodik sebastian
magányos hajóján.
te pedig ne feledd: ha ott megfeneklesz
többé semmilyen térkép nem segít.

hiába vergődsz majd hogy a kijáratra lelj bejáratra kijáratra
hiába hasítanál a tér szövetébe
mely alád csusszan, nem jutsz tovább
lábad magad mögött hagyott nyománál.
jód határtalan s kiútja nincsen
nincs földrajz mely képes lenne úgy ahogy bemérni.
nem jelezte semmiféle dicsfény.
nem kíséri semmilyen üstökös csóva.

miként felhő a légben lebeg a kórók
és a vizek felett nem jelzi semmiféle
dicsfény nem kíséri semmilyen
üstökös csóva.

ilea ioana v. b. osztályos tanuló fogalmazása
a tanítónő a negyedik osztályban azt mondta gyerekek
hát jód merre van mire mondtuk mi sose hagytuk el hogy is
tudnánk merre van. azt mondta legalább vonat jár felétek
mi azt mondjuk az autóbusz naponta jár
hetente kétszer pénteken borsá felé. só-

hajtott kacagtunk azt mondtuk aznap meg-
látogatjuk a lakásán virágot viszünk vittünk
neki virágot a szoba közepére helyeztük ő a
szoba közepén állt nyitott esernyővel ke-
zében bőrönddel mondtuk mit akarsz csinálni azt

mondta én a buszt várom
én a buszra várok

hogyhogy a buszt miféle autóbust vár sz
egy ajtó- s ablaktalan szoba közepén –
és ő azt mondta ez nem is egy szoba gyerekek ez egy utca
csak hogy itt beesteledett.

hogyhogy este micsoda este sötét szemüveget tettél föl
hogy ne láss meg minket
és hogy is távoznál ilyen hamar még alig van november kedveskénk
a madarak épp hogy sárgulni s hullani kezdtek
és az autóbust pénteken jár ma pedig még csak kedd van
és holnap holnapután is csak kedd és a busz
ha jár is pénteken jár, és csak borsza felé.

ajtókon kopogtatunk hogy kinyissák hogy
engedjenek kimenni de azok ott túl nem hallanak bennünket és
ők is kopogtatnak az ajtókon nyissuk ki hogy kijöhessenek
és amikor kinyílik szintén magunkat látjuk
de mit sem törődünk vele szólunk ki akarunk menni
ők meg azt mondják be akarnak jönni ne sodorjátok el az ajtót
távozáskor nem lesz mit kinyitnunk
úr tátong majd a falban
s nem lesz ahol kimenni

itt csak azok maradnak győztesek akik elestek a harcmezőn
itt minden egy keddi napon kezdődött. tegnap
kedd volt. szerdán és csütörtökön csupán kedd van. holnap
kezdődik és holnap keddi nap van; örökös ünnep.
a lélek lábujjhegyre áll, lássa, mely nap
van soron a láthatár mögött. örvendezik mert
keddi nap közeleg.

– éjfél, ennek a, honnan tudta meg?

– a hervadt, keblére tűzött hervadt rózsával mindenki saját ithakája
felé tart
a cet állkapcsát nehéz volt szétfeszíteni.
csak nagy nehezen jutottak be.

dicsőség, rikoltották, dicsőség, mondták, dicsőség, suttozták
dicsőség a lakásnak mely bennünket elnyelt.
az istenek alkonya felkészületlenségre készen
talált bennünket. Mirceára várva
akivégülisnemjöveel.

menyibemenetele megtörtént?
kősíppal dobbal nádihegedűvel esett meg.
és senki se látta amint
egy szájból előtör
olimposzi fényességgel

j
ó
d

a

k

i

l

á

t

á

s

t

a

l

a

n

gipszbaba / păpușă de ghips

hallgass és figyelj: mikor nagyapát a gödörhöz vitték
gödörbe ejtették a koporsót – nem igazán volt mit tenni
mintha nagyapa szándékosan ugrott volna le
mintha sietett volna oda jutni mintha
a teste csupán vékony ing lett volna rajta –
mintha sietett volna tartósabb testet magára ölteni
szörrrrnyen sietett, mintha maga akart volna a gödörbe jutni
mikor a koporsót a gödörbe ejtették – akarsz egy limonádét inni?
oly sovány vagy, oly halottsápadt, ne érj magadhoz, bőrd
könnyen felszakad – ilyen volt nagyapa is
mintha test helyett inget hordott volna.

(most egy hatalmas körmöt faragok. tilos, hogy nagy körmöm legyen.

de egy sosem látott körmöt faragok. mert ahogy múlik az idő a falak
közelednek, mintha tészta hullámszála. csak az ablak nem
közeledik. csak az távolodik. összezáródik, álmos.
a mennyezetek is közelednek. csak az ajtó nem kerül közelebb.
megvonaglik, összezárul, mint tikkadt ajak
a fogíny körül. de én egy roppant nagy körmöt faragok.)

(hallom amint a falak az idő teltevel közelednek. de addigra
a köröm elkészül.

tövével földbe helyeztem. szüntelenül locsoltam.
akár a tojás sárgája, gömbölyű üreget vájtam belé.
sosem látott köröm lesz belőle.
addig nő amíg kitölti a szobát.
a falakba hatol. szétfeszíti a mennyezetet.
szétfújja a tetőket.
kegyetlenül és némán rájuk veti magát
mint egy gipszbaba akinek arca sincs.)

nánfalva / nănești

szigetig kell autóbusszozzon, hogy
nánfalvára érjen,
szólt a szolyvai pénztár asszonya.

úgy hallom, van egy közvetlen járat, mondtam én.
egy hete megszűnt, mondta ő,
nem volt már utas a járaton.
azért megéri, igazán, pompás dolog nánfalvára utazni.
arról álmodoztam én is, eljutok egyszer oda,

csak hát az uram, aki sofőr,
ősz óta nem jár arrafelé,
mivel a szolyva–visói járatra helyezték.

úgyhogy üljön csak föl nyugodtan
a szigeti buszra, hiszen
szigettől nánfalváig igen rövid az út.
ha nem passzol önnek a csatlakozás,
nánfalváig semmiség elgyalogolni.

ennyi igazán nem lehet akadály, magyarázta.
egyúttal láthatom majd máramarosszigetet is.
csekélyke, egészen kis kerülő csupán,
órányi ráadás, még jól foghat nekem.

meg aztán, a szigeti busz jóval
kényelmesebb volt, valóságos élvezet
egy órával hosszabb utat megtenni szigetig.
csupán a hold maradt mindvégig az égen
egy helyben, moccanatlanul.

szigeten leszállva sajnálkoztam
hogy nem marad már elég időm
szétnézni a környéken.
ó, semmi gond, az autóbusz
csupán egy óra múlva indul nánfalvának,
addig felhajthat egy sört a közelben
ma csöppet se zsúfolt a járat.

csak hogy át kell majd szállnia
farkasrévnél, mert ott a
két órás busz kissé balra letér.

farkasrévtől viszont, egyenes úton, csupán
hat kilométer nátfalva.
némi szerencsével, a keresztútnál elcsípi
a nagybányáról érkező járatot.
vagy ha mégsem, nyugodtan nekivághat gyalog,
szólott a pénztárolak lánya.

csöppet sem siettem. szigettől rév
egy macskaugrás, így hát jóízűen
felhajtottam a városban sörömet.
sőt, gratuláltam magamnak, hogy annyi időm maradt
és mindennek előtt azért, hogy egy ilyen város
oly közel esik nátfalvához.

kedvelem a pontosan induló buszokat
és még inkább a pontosan érkezőket.
az úton elbűvölő dolgokat láttam.
már-már bántam hogy farkasrévbe
olyan pontosan érünk.
csupán a hold maradt tovább is ott az égen
moccanatlanul.

igaz, révnek nincs buszállomása, ezért
a nátfalvi keresztútnál lecövekelve,
reméltem, hamarabb fut be alkalmi jármű,
ha netán késne a bányai busz.

rengeteg autó járt arra, valóban.
de vagy tele voltak,
vagy kevésse jobbra, vagy ugyanannyival
balra eltértek a nátfalvi iránytól.

végül aztán, délután négy felé
megjött a busz is. a sofőrtől nátfalváig szóló
jegyet kértem. semmi gond, szolt,
ámde az utat ma reggel óta
javítják.

úgyhogy egy csöppet kerülni fogunk s valamivel később
ér majd nánfalvára, mert mi nem megyünk odáig,
de ahol ön leszáll, onnan már nagyon közel van,
és ha nem fűlik a foga a gyalogláshoz, felülhet
a bányászjáratra, amelyik borsáról érkezik.
legkésőbb ötkor, az nánfalvába viszi.

felültem a buszra, némileg porosabb
volt a többinél, hosszabb útról érkezett.
kissé kába voltam, de csak egy kissé.
ám meglehet, ez a fokozódó meleg és az
erős rázkódás miatt történt.

mikor leszálltam, éhes és szomjas voltam.
ám sehol egy közeli kocsmá a településen.
arra gondoltam, a munkásbusz bármelyik percben
befuthat, úgyhogy csak türelem.
egyszer se néztem a magasba, de tudtam,
a hold ugyanott volt az égen, moccanatlanul.

és azt hiszem, ismét szerencsém volt. töprengtem, merre?
gyerünk, ülj be gyorsan, szólt rám a sofőr,
biztosan te is nánfalvába tartasz.
csak hogy az útvonalat kissé módosították
és megállunk szigeten. szigeten? de hiszen
éppen szigetről jövök erre.

ugyan már, uram, mindenki onnan
száll fel az üzemi buszra, amely már reggel óta
várakozik, utána aztán
nánfalváig sehol nem áll meg.

éhes voltam, de szigetig egész úton
ittam a pálinkát a bányászokkal.
nánfalvára? nánfalvára! milyen ügyben
arrafelé? oda helyeztek!
akkor hát közölünk való vagy, ez a busz, bármennyire
rozzant, remekül szalad, ha egyszer beindult.

jókor érkezünk szigetre: este van. a nánfalvára
tartó autóbusz egy-kettő megtelik.
látszik, a sofőrnek is sietős, elvégre ő is
szívesen hazajutna, nánfalvára.

ámde azt mondja, van egy bökkenő:
előfordulhat, hogy kissé kerülnünk kell,
és nem érünk oda, jóemberek, csak ha
előbb leszállunk szolyvánál, de onnan már
igazán nincs semmi gond,
hiszen onnan tényleg csak egy kőhajításnyi az út
nánfalváig.

ez idő alatt a hold végig mozdulatlanul várakozott az égen.
elindultunk. de igazából mintha mégsem.

pantelimon 113 bis

olyan istenhez imádkozom aki vagy már eltávozott,
vagy még el se jött.
ha ki imádkozik jó ha éjjel teszi,
amikor sűrű az iszonyat.

megtanultam hogy ezen az úton nem lehet haladni
és csak utána léptem reá.
igaz, az ég csöppet se világlott,
még a nagyok mögé elrejtett,
gyéren elhintett apró csillagaival sem.

de éberebb lettem. nem megyek valahová
mint bárki: létem hátuljával haladok előre,
annak alsó felén, amin még nincs
semmiféle keményedés. kiszimatolom
az elromlott órát és látom talál
az enyémmel. nem hiszem, hogy meg kellene ijednem.
eljön valaki ideje, aki régóta itt van,
de nem élt a földön.

ezen az oldalon csak a folyó van. gyakran láttam
beléjük hullani egy rakás megbékélt fickót
akik számára, sötét napokon, amikor tobzódik a napsütés
már semerre sincs menedék.
térdembe metszek. a csontig, két- vagy háromízben
s elnézem magam. kis korom óta csinálom ezt.
lábam bőrén sok-sok lehunyt szem.
akkor jövök ide, mikor a sötétség tetőzik.
a túlsó part, amelyet legtöbbször
köd fojtogat csakis az eltűnteket
szólítja magához.
sose kelek át. ülök ezen a parton
és a túlsó oldalt vizslatom.
hosszú évek óta vonszolom idáig magam. térdemre nagy
szemeket metszek és elnézem a túloldali fickót
aki egészen biztos éjről éjre ugyanúgy idebámul
sebekkel teli térdével.

Amott kegyetlen gyilkosságok és párzások eshetnek meg
itt viszont nem történik semmi.

Mihez is kezdenék e folyó nélkül amely ketté-
szeli a várost, e híd nélkül, amelyre sose léptem
bár minden izmom készen várja
a napot amelyen együtt átkelünk.

pantelimon 113 bis

az autóbuszok holtakkal tömve járnak
reggel, a panelház előtti megállóban,
elgyötört holtak várnak a 101-es buszra.

délután ötkor
ugyanazok a holtak a munkából megtérve
könnyebbülten felsóhajtanak és ki-ki lifttel
a saját koporsójába vonul, ahol e nyáron
csöppnyi hűvösség se volt.

a szerencse egy olyan bérházba vezérelt
melyben mindenki halott. nekem is van
koporsóm, az ötödik emeleten. később
érkezem a többinél. ez viszont nem jelenti azt,
hogy elevenebb lennék. csak többet dolgozom.
odakint pedig úgy kell tűnnie, hogy élek és dolgom akad.
ámde hanyagul dolgozom, túl sokat alszom,
nem áll oda az eszem, nem beszélek, sietősen iszom.

a távozáson töprengek: sietek hazaérni
legalább éjszaka tizenkettő előtt amikor
a koporsók lehűlnek, a halál meghitté szelidül
s nincs már látnivaló a földön.
és akkor imádkozni kezdek. ahogy imádkozom
a félelem egyre töményebb, mind pusztítóbb a rossz.
de innen a pokolból oly tündöklőnek tűnik az ég
még felhős éjszakákon is.

Olt utca, 305-ös szoba / Oltețului 15, camera 305

mint egy kesergő, iromba tengeri madár

a szerencsétlenség ott lebeg az olt utca 15
legénylakásai fölött.

itt nem lakik más, csak a mifélénk. itt
agyonisszák az életet, s a halált elfelejtik.

és sose tudni, hogy ki kicsodát, ki
kicsodával és mikor és mi végett.
csak a szél sodor erre olykor füstszagot és fegyverzörgést
a catalaunumi mezők felől.

ha felugranál mihozzánk, pajtikám, vigyázz, mert az ajtónál a san-joséi tetű
les reád, ő itt a pandúr, és megcsócsálja
a lábad, azt mondja majd, hoci 5 lejt, tata, s átviszlek a vízen, az ajtó
zárva, ezek örökké kint tartanak engem, kint börtönöznek be;
ne higgy neki, pajtás, te nem tudhatod, tegnap is beállít a gondnok
s megtette főnöknek az egész lépcsőházban, ő az aki most dirigál
e szobának, ennek az átkozott gályának mely alól elillant a víz
és itt maradt, megkövesedve a harmadik emeleten.
úgyhogy fizess csak neki, pajti, ő a kormányos, mindegyre tántorog
mint hajdanán mikor a hajó hullámokat szelt.

ha meg káromkodik hallgasd végig megadóan; mikor káromkodik,
ő imádkozik, itt mindenki így tesz.
hamarosan majd így teszel te is.

itt nem lakik más, csak a mifélénk.
itt agyonisszák az életet, s a halált elfelejtik.

csak a bűnbánat és a hit ritka pillanataiban, éjjel
a falak kivékonyodnak, megnyúlnak, felmagasodnak
mint földöntúli testen libbenő lepel.

de senki föl nem ébred és reggel a szállás újra
akár a gyűrött ing, zsebeiből mi kecmergünk elő,
csakis mi, egyéb senki.

itt nem lakik más, csak a mifélénk.
itt agyonisszák az életet, s a halált elfelejtik.

(csoportfénykép)

vacsora után az asztal körül. tán gondba merülve, talán
elcsigázva. a padlón elterülve nyitott ingben – egy
rothadó őszibarack – éjszakájuk buja táncosnője.
balról az első – zoli. vörös szakállát ök-
lére támasztva, kiömlött, üres poharával. tekintete ködös.
talán csak elgyötört. tán gondterhelt. utána

csupán kabátom feltúrt gallérja látszik, csuklyára
emlékeztet. mindegyre elfelejtem, hogy már senki se les reám.
örökké úgy járok-kelek, mintha valaki másba burkolóznék.

a jobb sarokban – hans. ő aztán igen. megvan
harmincnyolc, feje az asztalra hanyatlott.
pénze volt. az övé volt teréz. harmincnyolc.
a fiának volt egy barátja, a barátnak ott volt
teréz, teréznek ott volt a hans pénze. hans
feje az asztalra hanyatlott, az asztal billeg s vele mi is.
akkoriban 36-os, most 41-es bakancsot hord, az élet csodás
és az ágyban a májcirózis vár reá. közülünk
hansi az egyedüli befutott ember.

mitru: egy éve foglalkozás nélküli és apostolságra termett
ő is megtelepedett nálunk, mert ez mindenki menedékhelye,
egykor felesége és háza is volt, de most már kámpec.

középen, közöttünk a keresztespók ült,
örökké gondterhelten, saját hálója selymébe burkolózva
akár egy szelíd ragyogású dicsfényben:
„hajnal közeleg, újra este lesz, mondja,
és senki föl nem ébred, hogy túladjon rajtam.”

(diadalív)

most ezt cselekszem: visszatérek az olt utca 15-be.
péntek van és itt az este.
péntektől hétfőig nincs miért élnem.
akkor hans begorombul és kékszeszt vásárol
és zoli is begorombul és kékszeszt vásárol

és én is begorombulok de mondom is hogy miért
és ők is megmondják miért, majd vízzel
megkereszteljük az egészet és kezdünk boldogok lenni.
ők már nem mondják, miért, már én se mondom.
péntektől hétfőig többé nem halljuk egymást.
mindenki fogja a maga adagját és kezdünk
kevésbé boldogtalanok lenni. kevésbé elevenek.
és vasárnap éjjelig minden OK.
és nem számít a ha vagy a ha nem.
hans az ablakban áll és zoli is az ablakban ámde
egyetlen hajó se bukkan már fel corinthus felől.
és mondják, még nincsen hétfő, és mondom, hogy még nincs.
és az olt utcában ismét nagy a vígság
jön a péntek és péntektől hétfőig
az éjszaka a nappal a mi szabad napunk
és nótázunk hogy belereszketnek a falak –
hétpróbás matrózok kik azt remélik hogy egy vasárnapon felbukkanni látják
a láthatáron, a colentina panelházai fölött
a corinthus felől érkező hajót.

hétfőn pedig amikor mindenki elment, végre beállít
ide is a megváltó fiú:
szennyes ingben, kialvatlan, dülledt szemmel,
egyik kezében kiürült üveg, danolászik és tántorog.
felbotorkál a lépcsőn a háromszázötösbe, kinyújtja kezét és így szól:
kötözz a karfához, hadd szunyálok egyet én is, pajtikám.

(a keresztlő)

a szobában van egy óra amit hans titokban pátyol.
mozog már, suttogja neki, mozog gyorsabban.
inget vásárolt neki, felöltöztette. meg-
mossa, tisztába teszi, óvja mint a szeme fényét.
az óra viszont aluszékony meghízott elterpeszkedett
az egész asztalon. alig áll már a lábán –
tiktakja már-már ugatás.
a szobában van egy óra amit hans titokban táplál.

van itt egy görögdinnye is amit hans még zsenge korban hozott a házba
és amit saját kisdédének tekint.
csak hogy a kisdéd megérett s nekipiroslott

valaki egy napon kést mártott belé.
nyögés hallatszott s a kisdedből illatos, édes vér freccsent elő
hűvösénél megkeresztelkedtünk.

tata, a 24-es szobából kettőt felfogadtam,
imádkozzanak érettünk éjjel és nappal egész
biztosan bocsánatot nyerünk i-
hatunk nyugiban tovább.

négy tüskés borókabokor kereng a legényszállás körül.
szalad utánuk a gondnok csattogó ollóval.
mi papok vagyunk, rikoltják, bennünket tilos megnyírni.
mi napkeleti királyok vagyunk, nekünk tilos.
már három hónapja jövünk, hogy láthassuk
a háromszázötös szobabéli csodát –
nyomorult heródes, mi háromkirályok vagyunk, s jöttünk, hogy igazoljuk
a születését és magunkkal cipeljük a cinterembe.

(hans madár)

az ablakon át éjjel berepült egy madár
és biztos voltam benne, csak hans lehet.
csupasz volt mint ő és hullarészeg.
te, mondta, itt van 50 lej, eredj az úton túlra, remek
pálinkája van, *nevermore*, feleltem neki.

azt mondja: mióta tőletek elmentem, alkalmaztak
éjjeliőrnek a belu temetőben. van
egy klassz jelzőlámpám. napközben alszom. rendőrökkel
dolgozom. van pénzem elhantolni titeket. minerva
baglya vagyok. nem nyitom ki a szemem csak ha leszáll az este.

előléptettek. magas rangjelzéseim vannak
a májamban. még akkortól amikor errefelé
veletek éltem. ó, és a sebeim még sajognak.
gyerünk már, eredj s vegyél valamit, ünnepeljünk.

mondottam: *nevermore*, hans.

(zoli)

– hékáim, van-e közületek valakinek kosztja-szállása másutt? rendicsek, az pucoljon mitőlünk. vannak szüleid? van szeretőd? vannak gyermekeid? van valakid, aki örökbe fogadjon? nyomás, az ilyen lépjen innen olajra. hansi, tenéked van-e anyád? kotródj. valamelyikötöknek van-e valakije aki megszán benneteket? viszlát. sajnál-e valaki téged, fiacskám? szia! voltál egyáltalán boldog az életedben? csáó. szia.

hansi, te lökött, az ott az ablak, az ajtó erre van. nyomás, fiú, igyekezz, mert hajnali három van és a boldogság mindjárt rántör hogy a seggünkre verjen ha nem moccanunk. sorakozó, fiam. munkára fel, fiam. utánam, fiam. fürge léptekkel. hajnalból az éjszakába amíg az óra. gyerünk mert nyakunkon a boldogság, hogy felébredsz. hansi fiam, óvakodj tőle, akár az ördögtől, fiacskám, már sokakat elveszejtett.

most is az jár az eszemben, hogy még inkább félrecsúszhattam volna

mint amennyire félrecsúsztam.
és a mai nap ugyanaz lehetett volna mint a holnap,
akár a tegnap. de megjött san-josé tetűje.
és kidüllesztette a hasát, hátratette a kezét,
egész nap be nem állt a szája, kérdeztem, válaszolt, megtudtam,
hogy kikiáltották az olt utca 15 császárává.

megtapsoltuk. nótáztunk. az olt utca 15-ben új élet
indul. mindenki boldog.
mindünknek lóg a cipőzsinórja és a harangkötele. miként
a mi nagyra becsült kadafink idején
aki kubában él és vietnami rizst zabál
a koreai cukornádokról.

holnaptól pedig megígérték a kloroformot. holnaptól az élet
könnyebb lesz. oldottabb. átsordogál rajtunk
mint egy gézdarabon.
jóval könnyebbek leszünk a műtőasztalon.
az igazság úgy is a háttérben ácsorog.

vagy csak a külső világ irt ki minket.
a bennünk szunnyadó halál érintetlen marad.
a bennünk lüktető élet pontos marad.

holnaptól pedig megfogadjuk hogy többé nem iszunk
nem hangoskodunk a bérházban
nem használjuk többé az emésztőgyödröt.
holnaptól megfogadjuk hogy többé nem iszunk.

ámde holnap ismét csak ma van – mily csalódás.
holnap sosem lesz holnap igazán.

koncentrációs mámor / şlagăre de concentrare

miközben pop ledugta ujját a torkán

s nagyot rókázott a küblibe,
a másik pop tükör előtt csodálja magát,
új zakójával elégedetten és hogy milyen remekül megberetválkozott.
félóra múlva már a hivatalba ér,
a számítógép elé telepszik, és mindenek előtt
nem lepődik meg, ha hízelegnek neki.

ettől kezdve egyre ritkább esemény
pop és pop találkozása.
éspedig nem azért, mivel pop napról napra leépül,
hanem mert a másik popnak mind sűrűbb a dolga
és későn vetődik haza,
amikor már képtelenség szót érteni poppal
és az idejéből se futja erre,
szüksége van a nyugalmas álomra
és a jól vasalt ingekre, hiszen reggel
nagyon korán indul munkába.

nézzük el hát, mindkettőjüknek
kisded gyöngéiket,
ugye pop az önpusztítás útján halad, miközben
a másik pop, bár volna keletje,
sokkal pop-abb a világ szemében popnál,
s rájött, hogy ha pénze van,
a barátai nem kerülnek el.

gyermekkorában így okították a szülei is,
s hát nem nekik lett igazuk?!

mészárszékedben dolgozni én is szerettem volna

hetente egyszer legalább, szabadnapomon,
de nem ám a boltban, ahol kiszolgálnak, és ahol
mindenki köpenyt ölt és kesztyűt húz,
én a hátsó csarnokot szeretem, ahol csak úgy rajzanak a legyek,
és bármennyire próbálják irtani,
mindenütt patkányok cikáznak.

ott, egy-egy húskoncra borulva, magam lehessek,
könyökig az állati vérben,
zokogástól rázkódva imádkozhassak.
nyolc óra illetén fohászkodás után
tisza és bizakodó tekintettel jönnek elő

a többi hat napon pedig szelíd lennék mint a kezesbárány
bármilyen áldozatra készen,
boldogan, hogy a hetedik napon megtérhetek
a mézárszékbe, a koncok közé,

elvégre csakis a hús miatt imádkozunk
és minél több a hús,
annál szívszagatóbb a fohászod.

nekem is van egy bizniszem e földön:

a szerencsétlenség szakértője lennék
irodát nyitottam az alagsorban,
az örmény temető mellett, ahol kemény a versengés.

mostantól én is vállalkozó vagyok, elmondhatom.
és jól tudom, kivel van dolgom.
ha nem lennének e szomorú kisemberek
kivétel nélkül tehetetlen nullák,
a világ két nap alatt összedőlne.

továbbá, hogy őszinte legyek, nevezett cégemnél
nem azért dolgozunk, hogy boldogítsuk az embert,
inkább csak azért, hogy óvjuk a túlzott boldogtalanságtól,
s a boldogtalanságot a boldogság szintjére emeljük,
hogy a jót szétválasszuk a túl jótól,
és a rosszat a túl rossztól.

mivel a kereslet nálunk még nulla
a külső partner pedig átver bennünket,
ezt még nem hívják csődnek.

hamarosan komoly üzlettársak jelentkeznek,
akikről a pénzügyi közlöny
mindenkit lefőzve a címlapon említ,
komoly pénzeket fizetve a boldogtalanságért,

amiből jelenleg nagyobb nálunk a bőség
mint a cseheknél és magyaroknál együttesen,
erdély pedig, bárhog is, a miénk,
már-már magunk vagyunk, akik heroin-
tisztaságú boldogtalanságot szállítunk –
a nyugatiaké régóta hamisítvány.
nagy kár, hogy románia
képtelen eladni azt, amiben ász,
mások ismét csak megelőznek,
a szerencse ugyanis nem csönget kétszer.

és akkor újra leváltják a kormányt
gondolván hogy náluk a bibi.

rájöttem hogy nincs nagyobb művészet
a gyógyításnál. csak hogy a mai orvosok
képtelenek a gyógyírt a betegségben keresni
görcsös rohamban pedig a gyógyulást.

sajnálom, hogy nem lehettem orvos,
mint angela marinescu, legalább egyszer,
hogy a beteget egyetlen nyisszantással hosszában felnyissam
tobzódva gőzölgő belsősegei közt,

de csak egy pillanatra, mert nem a szív, nem a tüdők
foglalkoztatnak, hanem az eltűnést kiváltó szerv
s hiszem, hogy bennünk fészkel, s nem is akárhol,

éppen csak parányi és undorító és rejtezik,
mert az egyetlen szerv hasunkban,
melynek lelkiismerete van,
az egyetlen, amely mert vaksötétben él,
felszívódik, ha fényre kerül

pontosan, akár az isten.
sajnálom, hogy miként angela marinescu,
nem lehettem orvos, egyszer legalább.

mikor az orrom vére eleredt egyedül voltam otthon
és életem legjobb tettét készültem éppen
elkövetni, bármi lett légyen az.

jó, hogy akkor esett meg, mivel
teljesen készületlen voltam a halálra,
tán ezért is nem haltam meg, később viszont,
hosszas számítások után s átvergődve
sok-sok ismeretlenen,
rá kellett jönnöm, hogy az a történés
halálos volt.

akkori számításaim szerint,
ha nem járt volna másutt az eszem,
otthagynom a fogam. és íme, miután
középiskolás éveimben végig
elvágtak matematikából,
most matematikus lettem, s nem is akármilyen,
hanem olyan, aki ijesztő pontossággal
köbözte ki a véget,
bár rendelkezésére sehol egy szám, sehol egy mértani alakzat,
egyetlen jel se áll.

tegnapig hittem, hogy a lélek a szív alatt fészkel
netán kissé odébb, a szív és a tüdő közti úrben.
40 múltam, s még mindig hittem hogy a lélek üres
térben lakozik – szintén a mellkasban, persze, a szív alatt
vagy mellette tán.

csakhogy egy keddi napon,
miután betöltöttem a negyvenegyét,
a drágalátos, kisdud őrszemem, a nagy figyelem halálos ellensége
valamivel alább költözött: a gyomor
rakoncátlankodni kezdett,
a nyugtalanság nőtt-növekedett.

így jöttem rá, hogy a gazfickó lélek
már nincs a helyén.
tehát ő is a gyomor felé csusszant,
oda, ahol fájdalom tetőzött.
negyvenegyét töltve rájöttem
hogy a lélek a fájdalom mellé csapódik.

majd, amikor májamat kikerülve elhibázta,
azt mondtam, íme, a lélek is átverhető,

csak hogy most az epe árnyékába húzódott,
ahol még nem alkonyodott.

attól kezdve az epehólyag megadta magát.
amennyiben holnap reggelig
a lélek még inkább alászáll a zsigerekben,
kimondhatom, hogy nem a test a nehéz, hanem a lélek,
és a lélek pusztítja el az embert, nem a teste.

ő meg a hóhérja a kivégzés előtt
végtelenül gyöngéd beszélgetést folytattak.
elmondta neki, hogy északról származik,
mire a másik megjegyezte, neki is élnek ott rokonai.
no és merre? hát nagysomkúton.
nahát, nagysomkút, hiszen ott jártam iskolába.
csak hogy a másik is oda járt középiskolába.
somkúton?
somkúton, úgy bizony.

jó, de én kőváraljai vagyok.
az én apám is kőváraljai.
a somkút melletti váraljáról?
az egyetlen létező kőváraljáról,
a somkút melletti váraljáról.

jól van, de az ön apját biztosan nem hívják popnak.
de igen, apámnak éppen hogy pop a neve
ráadásul kőváralján született
és 73 éves, tehát éppen
1930-ban jött a világra.

nem létezhet két, kőváralján és 1930-ban született
ember, és hogy a nevük is pop legyen.
tuti hogy nem, az egyetlen pop
aki kőváralján 1930-ban született, az apám.
kötve hiszem, mondja ő, az az én apám.

itt valami félreértés lehet mert én 1958-ban
születtem és csak egyetlen pop
született 58-ban kőváralján, ki a nevemet viseli.
te máskor születhetnél, mivel

58-ból csak én vagyok az egyetlen ezzel a névvel.
de én március 27-én születtem.
én is március 27-én születtem.
anyám el akart hagyni engem
kőváralja és malomszeg közt a senki földjén
hogyan senki se lássa.

ugyan, ugyan, apámtól tudom,
hogyan én lettem volna, akit el akartak hagyni,
még hozzá a malomszeg menti senkiföldjén.
ezt biztosan tudom.

még három óra maradt reggelig. mondd:
üzensz-e apádnak valamit?
nincs mit, hiszen úgy se ismered
apám kőváralján a 11. szám alatt lakik.

apád nem lakhat a 11. szám alatt
kőváralján, ott ugyanis az én apám lakik.
különben is, a gyónásidő lejárt.
én pedig csak a mesterségemet végzem.
mostantól a kivégzésig épp annyi idő van,
mint a kivégzéstől mostanig,

akkor minden jót, már itt a váltás,
én csak ennyit tehettem érted,
jó éjt e három maradék óracsakára,
nekem is ideje hazamennem,
az alvás létszükséglet, holnap
más lesz a soron következő.

mondod hogy testünk föltámad és mindannyian visszatérünk
otthonainkba, ezért mielőtt távoznánk
dolgainkat rendben kell hátrahagynunk,
mert ahogy hagyjuk őket, úgy találunk rájuk.
siessünk hát, közeleg az idő.

mondhatom, készen állok. a lakásban ragyogó tisztaság,
a padlás roskad az étkektől, a marhák megitatva-etetve,
a pince dugig jó borral, az udvar baromfival tele,
némi pénz is lapul a perselyben, és meglehet,

addig még sikerül bekerítenem
az egész udvart, a kertet és szántóföldemet.

elmondhatom, hogy gond nélkül térek majd vissza.
naphosszat fogok fecsegni, mulatván az időt.
de mi lesz, ha a ház mögötti patakban
amiként most is, vér csörgedez?

ha nem hajtogatják egyre hogy halandó vagyok
tán meg se halok. talán
kitalálhattam volna egy más halált.
talán egy másfajta hit, bármily csekélyke,
elegendő lenne a lebegéshez.

de mint minden rettegő ember, a halál
vallásában nevelkedtem.
a haláléban, amit nem kudarcaink hoznak ránk,
csupán egy rossz szokás,

a belenyugvás abba, hogy ha megtanultál halni,
akkor muszáj is kimúlnod.

ámde, barátocskám, mondtam volt neked,
kétséges, hogy meghalsz, amikor halsz:
egy sejt vagy több is talán
marad még utánad, hogy hosszan gyötörjön

és csak majd, ötezer év leteltén ha végre nyomuk vész
pihensz meg végre, te nyomorult.

gyalogmuri / petrecere de pietoni

olyan messze kell már lennünk

hogy ne legyen többé visszaút.
és hiszem, hogy ezt is tudom, kedves társam,
úgy vélem, már rég elhagytuk momfát.
csupán az odáig megtett út
az ami furcsa: értelmetlen, parázsló.

még fiatal vagy. elcsigázott. a város
számokra még láthatatlan, én viszont
már megérkeztem, ámde, mert neked
kötelességed odavezetni, segítek rajtad.
mindig jó voltál hozzám, drága hóhér.

Amikor megfagytál és azt hitted, jobb
visszatérnünk, mondtam, kedves:
az út mellett bár farkasok ólálkodnak
és erőnknek már a legvégére értünk,
muszáj momfába jutnunk.

Mindenáron muszáj beérnünk.
Már csak azért is, mert te még nem jártál arra.
és nem utolsó sorban, mivel neked,
született katonának, feladatot kell teljesítened.

gyerünk, nem jó megfagyni az úton,
momfa már itt kell hogy legyen a közelben.
ha nem érünk oda, hibáztatnak majd,
muszáj oda érnünk, drága társ.

még ha momfa nem is létezik
de ha momfa nem létezik
vagy ha csak nem létezik még,
minden lépéssel közeledünk felé.

könyörgöm, maradj talpon még egy órát
és ne kémlelj mindegyre körül mert számunkra
mostantól csakis momfa létezik.

egy napja cipellek a hátamon, de ha
e pillanatban letérdelek, a vétek, hogy nem vezettél célba
reád hull majd vissza.
feladatod nehéz ám, kegyetlenül álmos barátom.
nem hagyhatsz ott a nyílt mezőn.
akár csak te, gyakran elbotolhatok,
de bárhogy roskadnánk össze, ugyanoda jutunk.
és jó, ha te érsz be elsőnek,
legalább elmondod nekik: jövök már, sántikálva
és nehezebben érek oda, kegyetlenül álmos barátom.

hallom hogy újra jár az 56-os villamos

mindegyre várok rá hónapok óta
ahol lakom a pantelimonba'.
szó se róla, mások is várták,
de nem akarózott neki arra jönni.

mondották később, mintha másfelé
járna, eltéríti a vatra luminoasă*.
sok éjszakán ácsorogtam hiába
benned vacogva, vatra luminoasă.

egy éjszaka aztán elcsíptem, azt hiszem.
éjszakább volt ez minden éjnél.
kettőre járt és annyira
éber voltam, alig álltam a lábamon,
amikor úgy tűnt, hallom is.

iszonyú sebesen közeledett és
hallván, miként vergődik a sínen,
mintha hirtelen láz gyötörte volna,
előbb szemeteskocsinak véltem.

ámde sehonnan nem bukkant elő,
s odébb állva szentül hittem,
maga a bolond villamos volt az,
mely után annyi sánt végigkutattam.

következő éjjel ágyban maradtam,
mert holtrészeg voltam, de a harmadikon
ismét meghallottam és ahogy csak tudtam,
vágattam vatra luminoasă felé.

és megláttam akkor azt, amit kellett:
se villamos nem volt, se szemetes kocsi,
holmi sínen elnyúlt fénycsóvás rondaság volt,
takonyból-nyálból tákolt könnyű vitorlás.

Hogy jobban lássam a sínre léptem:
szeme bivalyé, de mindabból semmi
sem volt, amit róla véltem.
negyven méternyire állt
és helyben horkantott teljes erőből.

esküszöm, gyűlölnie kellett, mivel
láttam, hogy nekilódult, de nem
a vagonok elé fogott szelíd gépbaromként,
hanem sosem látott fürgeséggel.

azzal a sebességgel pedig, amivel beindult,
kevesebb mint négy másodperc alatt kivasalt volna,
hússzínű undok pépkupac
maradt volna lényem árnyékaként
a gyalogátjárón.

de nem. ő akkora erővel lódult,
hogy abban a helyben mozdulatlanra dermedt.
sose felejttem azt a várakozást,
sem a rettegést attól, hogy ha megáll, hát elszabadul.

hirtelen rajtolt, horkanó orrlikakkal,
rámszögezett fénycsóvaival,
mint egy földgyalu, jött az utca hosszán,
de úgy maradt ott, moccanatlanul,
bár iszonyatos sebességre kapcsolott.
és mert az egyetlen villamos volt momfa felé,
nem szalaszthattam el.

** Vatra Luminoasă: bukaresti lakónegyed neve, jelentése: világító
kemence*

hallom valaki kőváraljáról, éppen az én kőváraljáról

fölfedezte a halál génjét.
nem a halhatatlanságét, hanem a halálét.
azt, ami ha vacogni kezdesz,
menten megbénítja a félelmet
és megóv a túlvilági élet rettenetétől,
mikor indulhatnékod támad.

gyorsan elugrottam váraljára
fölkeresni az illetőt, hogy megoldjam
a halálfélelmet, de
hétfő lévén, az ipse elment
a nagysomkúti vásárba, úgyhogy

fizettem valakinek vigyen el
gépkocsiján somkútra.
magam alatt voltam a félelemtől hogy meghalok.

csak hogy az illető nem volt somkúton
a vásáron, de úgy hallottam,
nagybányára ment, ahol
jobb a krumpli ára,

így aztán fel hát nagybányára.
a rettegés nőtt bennem mint egy ház.
nyomás keresztül-kasul bányán és keresd
míg valaki végül kibökte
hogy a kocsmába ment berúgni

nyomás kocsmáról kocsmára, s a harmadik napon,
amikor hazahozták, kibuggyant
bendője-belei elborították és
a kocsi nem akart begyúlni.

mióta eszemet tudom, e gabona csak alkony idején érik

aratáskor, töve szederjes,
kalásza beteges és titokzatos.
magvai akár egy tüdőbajos köhögése
fojtogatóan feszülnek.

kenyere viszont ízletes, a gyerekek gyorsan eltüntetik.
tizenkét éves korukig nem láttam rajtuk tünetet.
tizenkettőn túl viszont egy húszig
kitartó sápadtság árulkodik
arról, hogy túl sokat ettek,
és csöppet sem vált javukra.

de a gyermekek, akik immár
nem gyermekek, hirtelen kivirulnak,
és semmi se áll útjukba
míg a negyvenig jutnak,

csak hogy mi sem vagyunk immár fiatalok,
és akkor mi, akik nem vagyunk már fiatalok,
azért dugjuk a földbe őket,
mert még egy napra se mondanánk le
e búzáról és e kenyérről,
az egyetlenről amivel teletömhattük magunkat.

túléltünk mi már olyan őszöket is
amilyenek majd ezután jönnek,
hát akkor ezt, amiről az időjósok
azt mondják, valamennyi közt a legrövidebb lesz?

csak hogy nem utaztunk momfába
oly gyakran, mint más évben –
a jegyek nagyon is megdrágultak
momfa pedig óráról órára egyre távolodik,
pedig egyre több utazó mintha
kifejezetten látni szeretné.

a turisztikai miniszter szerint momfa
készen áll paradicsomába
tízezer látogatót befogadni,

de ugyancsak a turisztikai miniszter kénytelen
kertelés nélkül beismerni
hogy ő sosem járt momfában,
sőt azt se tudja, merre található,
pedig negyven kisbuszt indítanak
naponta útnak momfa felé.

mit esznek úgy momfán drágalátos
turistáink, hogy nem átnak odaözönlöni?
oly pihentető volnának a kisbuszok,
annyira káprázatosak a csodálnivalók,
hogy ha egyszer momfába érnek, senki
se hajlandó onnan visszatérni?

máramarosból beugró unokatesóm
teszi szóvá miért nem hívtam őt is
ezen a nyáron momfába.
ugyan, rokon, ez neked nyár volt?

ámde mit keresünk mi itt?
ez az a hely ahonnan momfába indulunk.
aztán merre van, pajtás, ez a momfa?
momfa két lépésre sincs innen,
ha mozdulatlanul egy helyben állunk,
elsők leszünk, akik odataálunk.

addsa ide azt a pálinkát
és ne bámulj ekkora szemekkel,
ha látni akarsz, momfába behunyt szemmel lépünk,
itt nem a tengerrel vagy, sem máramarosban.

a korrektor / corectorul

A korrektorság mint szakma, a letűnők egyike, ahogy az a maguk idején a vízholdó, a kalapos, a foltozóvarga, a cipőpucoló, a kéziszedő és még isten tudja, miféle foglalkozással történt.

Alkonyodott éppen, kedves barátom, amikor bekövetkezett a katasztrófa, pedig hát életemben örökké csak a hibát lestem és javítottam is szívvel-lélekkel. Számtalan pompás korrekciót hajtottam végre, valósággal a szövegjavítás rabjává váltam, ahogy telt az idő, leskelődni kezdtem a buszon újságot olvasó emberek válla fölött, és amin ők átsiklottak, igen, éppenséggel azt, amit nem vettek észre, én magam egycsapásra helyrebillentettem a sántító kifejezést, a gyatra mondatot, s ha kellett – márpedig kellett –, az egész gondolatsort, az egész újságot, a könyvet, a könyveket, végső soron az egész világot és az egész világegyetemet, mert őrajta, mármint a kijavított betűn fordul meg minden, meghalsz, mert őkelme, a korrektor figyelmetlenül bánt életed betűivel, egyeseket fölcserélt, másokat meg nem vett észre, néhányat meg is kettőzött; hogy is nem voltam résen a kellő pillanatban, hogy javítsak, hogy gyógyítsak, hogy teljesen átírjak?

Tudom, ezért az alantas munkáért, amitől legszívesebben mindenki menekülne, alig fizetnek valamit: hat éven át, amíg a *Luceăfarul* korrektora voltam, gyalázatosan kevés fizetségért, soha nem fordult meg a fejemben, hogy ha most elszalasztok egy betűt, ha egy szótagot átköltöztetek, vagy ha mit sem törődöm a mondatbeli állítmánnyal és kigyomlálom, ezek végre belátják, milyen szorosan függnek tőlem és rögvest elhalmoznak pénzzel. De mit beszélek itt állítmányról, mondhattam volna a határozót is, vagy a jó öreg, szakállas alanyt, amint hosszú vándorútról megtérve, elcsigázottan leroskad a vessző tőszomszédságában, tudhattam volna, hogy csak néhány év múlva húznék hasznát az egészből, mert az Európai Unió soha nem törődik bele az A és az Á, vagyis az Alany és az Állítmány egyeztetésének elmulasztásába, pedig a hollandusoknál M, tehát megteheted, anélkül, hogy különösebben megsértenéd az A-t, vagyis az alanyt, és így tovább.

Ahogy említettem, nem felejtettem el, mivel indítottam: a korrektor mesterség a letűnők egyike. Gyanítom, az utolsó nagy korrektorok közé tartozom, csúcsformámban lázas szeretkezésről ábrándoztam a vessző meg az és között, ami elé nem teszünk vesszőt, kimerítő nyargalásokról az a sétányain, végeérhetetlen szundításokról az o ölében és pillanatnyi emlékezetvesztésről a v-ben.

A végzetes csapás – mert kizárólag annak nevezhető – egy tavaszi pénteken ütött be, kevéssel azután, hogy 43. évemet töltöttem. Felhívott a titkárnő – ma sem tudom, ő volt-e az egyáltalán, vagy maga a baljós pillanat –, és tudomásomra hozta, hogy az újság ötödik oldalán, amiért fővesztés terhe mellett én feleltem, a főnök aláírása, éppenséggel a főnöké, hibásan jelent meg, vagyis az n nem n volt, hanem b . Képzeltetik, mi következett...

Most, hogy lapátra tettek, istenemre, kezdem azt hinni, hogy az akkori tévedés tulajdonképpen nem volt kimondott hiba, hiszen a környező szöveget figyelmesen kigyomláltam és megnyesegettem, mint az angolpark gyepét, egyetlen t sem került oda találomra, az r -ek frissen hersegtek, az i -k hancúroztak, a kalapot hordó a arisztokratikusan feszített, és mennyi életerőtől duzzadt a g , amelyre betegesen gyanakodni kezdtem, hogy éjszakánként lopva az ágyamba surran és alaposan megdugja a feleségemet, mily tartásosan németes a h , ugyanakkor mennyire lágy és bizonytalan az s , amelynek félelmetes ünnepontó erejéről kevesen tudnak.

Elvétele ama nevet, amit jövő századok immár maguk is mindörökre elvétenek, mert váratlan hibám egyenesen lenyűgöző és gyöngyként ragyog névtelen dicsőségem homlokán, beláttam, hogy korrektorként hány megvilágosodást szalasztottam el magam mellett. Most már tudva tudom: nem én, hanem maga a vétség intézte úgy, hogy hibázzak, különben esélye se lett volna a létezésre, arra, hogy átélje hiba voltának örömét, hiszen létének éppen ez volt az egyetlen értelme.

Már-már büszkén vettem át az elbocsátásról szóló értesítést, győztesnek éreztem magam, amiért kirúgtak, tudván, hogy dicsőségem eme ékköve, egy érdektelen szó elhintett betűje egy szép napon törvényt teremt, vallást alapít, megváltoztatja az olimpiai játékok menetrendjét, világréseket rajzol át és elismerteti, mily kiváló korrektor voltam, a világon talán az utolsó legnagyobb, mivel e foglalkozás, mely egykoron dicsőbb volt a pohárnokénál vagy a gazdatiszténél, letűnőfélben, és talán csak rám várt, hogy majd végleg lebocsássa a függönyt.

hiszekegy ianuș-sal / crezul cu ianuș

Sok-sok sör után Marius Ianuș-sal, egy szép napon, amelyet életünk legutolsó napjának szántunk, azt gondoltuk, talán elmondhatnók együtt a *Hiszekegyet*,

azzal a meggyőződéssel, hogy a legszörnyűbb gyilkosságok akkor következnek be, amikor nem is ölsz, és hogy legbenső énünk mélyén, amely azt súgja, ölnöd kell ahhoz, hogy ne öljenek meg téged, egy zsugorított apró isten osztogatja egyre talmibb parancsait,

hogy a büntett lassan öngyilkosságba fordul, az ember pedig senkinek sem tartozik elszámolással, csakis magának,

hogy a vers annak a története, aki kését másba döfve a saját keblében érzi, pengéje miként vájkál és roncsol megállás nélkül,

hogy az embert többé nem az ember váltja föl, legalábbis reméljük

és hogy iszonyú gyilkosságaival hamarosan csakis saját maga ellen fordul, ott, ahol az eleven emberre várva, akik még nem lehettünk, ha nem is gyilkolunk, egy hullába botlunk.

Alig hinném, hogy Ianuș egyáltalán emlékszik még erre a mesére: távozásunkkor a Nagy Göncöl döcögve nyikorgott át az égen, s elhitette velünk, hogy ha felnézünk és nem látunk, nyert ügyünk van, mi pedig imbolyogva és egymásba gabalyodva suttogva üvöltöztünk és sóhajtozva egymásra ripakodtunk:

„Háborús idők járnak, a vers pedig veszélyes. Emberi töltet hozza működésbe, a tudatalatti. A költészet nem csábítás, hanem fenyegetés. Amikor leginkább értelmet nyer, egyszerűen megfojtja a szerzőt. Aki azt hiszi, hogy a vers jót jelent, kellemes és a széplelkek álomba ringatója, az téved. A vers fegyver, és mint bármely lélektelen eszköz, gyilkol.

Aki bizalmába férkőzik, az menthetetlenül elveszett. Úgy tűnik, leányzó ő, aki fülét cseresznyével díszíti, ám a költészet a vesédre sújt és leokádja a holtat. A vers késleltetett büntett és kinnal való megváltás. Mentornak tartani a verset annyit tesz, mint olyan őrangyal állítani magunk mellé, aki pokolgépet tart a szájában. A vers nem kedveskedik a túlélőknek és nem kegyelmez az eltűnteknek.

Amikor odaér, ahová már eljutott, keményen odasóz a tüdőnek, szétroncsolja a hólyagodat, beleidet a mellkasodra lapítja, tövig benyomja a háborúság pedálját és blöfföl a békével. Betegségként rág, amelyre nincs orvosság, s képes saját életére törni, hogy fennmaradjon. Senkinek nem néz a szemébe. Szeme sincsen.

Éjjel ne kívánj neki 'jóéjszakát', reggel pedig óvakodj köszönteni őt. Uralkodik a rossz fölött, de nem föltétlenül ismeri a jót.

Ma elgyötört vagy? Mellette, holnap másként, még rosszabbul érzed majd magad. Ő a halhatatlanok közül az egyetlen, amely a tiéd: maga a megtestesült rossz. A te szemeddel szemlél mindent és nem lát. Kezed reszketése az övé, de meg se érzi.

Csupán annyit tudunk róla, hogy az eltávolodás tudománya, és mindazon személyek, akikbe bevette magát, vértelenül háborúznak, minekutána a harcmezőn mindenki hihetetlen mozdulatlansággal futkos.

Elszabadul, s az ártatlanokba költözik, akik arról ábrándoztak, hogy életükben legalább egyszer gyilkoljanak. És mivel nincs öntudata vagy ideje, azt se tudja, miért könnyezik és miért csendül föl benne a kitartott dallam."

bárányszarvacskáimra felírandó: / pe cornițele mele de miel:

mikor a mészáros életemet kioltotta, két hónapos voltam, és egyáltalán, pedig annyira fájt, amennyire az övéinek is fájniuk kell, csak néhány pillanatig jajveszékéltem.

később viszont, szörnyen fontosnak éreztem magam, mert náluk közeledett a húsvét, és még ennél is fontosabbnak éreztem magamat, amikor a hűtőszekrény legfelső polcára helyeztek.

valamivel később viszont elgondoltam: rendben van, de vajon én nem érdemelnék többet? engem miért nem raknak be a mélyhűtőbe, ahol a húsok hónapokat töltenek, már-már a halhatatlanságban?

ezek szerint, úgy néz ki, én csak amolyan egyszeri étkezésre való lennék? testvérekéim, nektek is ez lesz vajon a sorsotok? mi történne, ha jövő ilyenkor a hozzánk hasonlók meg se születnének, s juhanyácskájukban maradnak?

pásztor bátyó, amikor az emberek feltámadnak, akkor a bárányok is életre kelnek? és ha igen, mivel táplálsz majd mindazokat, akik aztán már sose halnak meg?

kilencven / nouăzeci

A fejezet írásai, szám szerint hét darab, néhány, korábbi köteteimbe is fölvetett szöveggel együtt a Nouăzeci / Kilencven c. folyóiratban láttak napvilágot 1990-1993 között. (Javított és kiegészített változat.)

Befutott ember vagyok / ‘S un om de ajuns

Ha azt mondanám, jól megy nekem így, magamban, hát hazudnék.

Ha azt mondanám, hogy másvalaki bőrében jobb sorsom lenne, hazudnék. Az étkek közül csak a bort szeretem. Ha elszalasztom a pillanatot, az egész napomat eltékozlom. Ha rosszul érzem magam, akkor nagyon is jól vagyok. Jó barátom egy tetű, San Joséből, akivel nagy tettekre vagyunk hivatottak, süket-béna nyelven értekezünk, azonos elvekhez ragaszkodunk, közös a hitünk, a reményünk, a szerelmünk. Akárcsak jómagam, a lábain viseli a kesztyűt, parlamenti beszédeket mond, börtönök mindenható főnöke.

Teli vagyok tervekkel. Ha írok, azt sajnálom, miért is nem születtem szónoknak. Amikor beszélek, rádöbbenek, hogy nincs is mit mondanom. Talpam egészére kiterjedő birtokaim vannak. El vagyok telve magammal, mint az egy slukkra legurított piásüveg. Egy tenger tulajdonosa vagyok, az Oltețului 15 szám, 305-ös szoba alatt. Befutott vagyok.

Mások előtt titkolt, szaggatott köhögést dédelgetek. Éjszakánként féltve őrzöm, nehogy valaki elkapja. Mindenki irigyem a helyiségben. A köhögéssel együtt enyém a világ. Van egy lányom is, firenzei villában, a Dămăroaia-fertályból kijövet, jobbra; szeret engem, alig 50, iskolaelső, tíz nyelven beszél, betéve tud minden kártyajátékot. Szerencsés ember vagyok. Sikeres ember. Veszteségem a nyereség.

Reményeim hosszútávúak, akár a villamossínek. Van téli szállásom, házigazdám a hűtőszekrénygyárban dolgozik.

Közeledek a 33-hoz. Ha pedig 33 leszek, mihez kezdhetne egy halandó, minthogy a Megváltóhoz hasonlítson? Kérdés: kerül-e hozzá méretarányos Jeruzsálem?

Ezért hát megtérek az Oltețului 15-be, ahol egy ágy vár reám. Amelybe újra és újra beleajulok, és többé be nem áll a szám.

Nouăzeci, 1. sz. 1990. november.

Az ünnep és a bor / Sărbătoarea și vinul

1987. Téli ünnepek közelegtek, mindenki hazautazott falujába, szülő-városába, otthonába. Mircea viszont ottmaradt Jódon.

„Tanár úr, maga nem utazik?” „Nem, én nem megyek” – volt a válasz, s a következő napokat a lakástól a kocsmáig, majd a kocsmától a lakásáig megtett utakkal mérte; fejét mindig ugyanaz a sapka fedte, lábára ugyanazt a bakancsot húzta, pedig az ünnep óramutatói eközben egészen más ütemre jártak, az emberek és a dolgok körül pedig egy teljesen más világ aranyköde derengett: a Váravárt bármelyik percben betoppanhatott.

Mint mindenütt, ama napok Jódon is a megújulást jelentik az embernek, amikor is mindenki mindenből részesül, mert az csak nyilvánvaló, hogy a Váravárt nem érkezhetsz meg másként, mint fehér lovon, homlokával a felhőket verdesve, hajthatatlanul, mégis engedékenyen, evilágian és azon túlán, derűsen és kimérten.

Azokban a napokban, miként említém, az egyetlen, aki továbbra is rendületlenül rózta az utakat, Mircea Zubașcu volt. Igaz ugyan, hogy ő itt jövevénynek számított, minden, ami az idevalókat jellemezte, az rá nem vonatkozott, látszólag elment mellettük, de úgy, hogy észre se vette őket, oda se figyelt ünnepi készülődésükre. Bevackolódott a kocsmába, ott gubbasztott reggeltől estig, lábát egy szüntelenül füstölgő cserépkályhának vetve, pohárral maga előtt, szégyennek számított e napokban közömbösen üldögetni és csak iddogálni, a világ gyűlölködve méregette, vagy talán csak megvetéssel, mert egy faluban, az Ünnepek alatt legalább, mindenki saját otthonában, megrakott asztalánál ül és tisztességgel köszönti a köszönteni valót.

A jelenből visszatekintve, úgy tűnik, a maga módján Mirceát is foglalkoztatta Egyvalaki megtérése, de szentül meg volt győződve, hogy az illető soha meg nem érkezik, vagy ha mégis, hát nem ismerik majd föl, mert úgy állít be, hogy alig áll a lábán – szerencsétlen, szutykos és rongyos, valamennyi küszöbről elzavart csavargóként.

Még emlékszem arra az illetlen naplóra, amit Mircea annyi gyötrelmes esztendőn át rejtegetett az otthonában, és azonnal megsemmisített, mi-helyt megsejtette, hogy rejtekhelyére bukkantam, s amelyben az alábbiakat olvashattam mindenféle ünnepnap, bármiféle Eljövétel kudarcáról:

Ámulok, és jobban mint bármi, most felkavar a lecsúszás, a zsugorodás, a meghasonlók szédítő megvilágosodása. A kéz, amellyel írok, kétezer évvel idősebb nálam. Bár a testemből nő ki, de nem az enyém, már születésemkor előregedett, megráncosodott, kiszikkadt volt; meglehet, valamikor házunk büszkeségét, erejét, gazdag örökségét jelentette, amely magá-

nyos tanúja az akkori időknek. Meglehet az is, hogy ő maga gyilkolt, s most ez az ő büntetése: soha meg nem pihenhet, megállás nélkül apáról fiúra szállva, míg ki nem hal a családfa, e közös bélyeg, a mi megkülönböztető jegyünk.

Ezért aztán számomra nincs növekedés, inkább az élethez zsugorodok. Ami másokat kiszikkaszt és elkeserít, az bennem tengerként háborog, és mindaz, ami másnak fényesség, az sötétségként borul rám.

Számomra nyűg a növekedés. Nap mind nap ébredszik bennem az elfajzás álmos atyja. A Váravárt soha meg nem érkezik. Ez a kéz tanúság lehet rá, mert jelen volt és erősen fojtogatta ama torkot. Számunkra az ünnep arra jó, hogy megalázzon.

Ámde mégis, ha az Illető megérkezett volna, sugárzón és dicsőségesen, vajon nem becsül le bennünket elnyűtt, viseltes, évszámra le nem vetett gönceink miatt?

Nem rótt volna meg minket, hogy az általunk megivott bor nem a miénk?

Nem hányta volna a szemünkre, hogy nincs termésünk és termőföldünk?

Nem szégyenít meg áldásának alázatával?

Hányan érték volna fel ésszel, hogy a borivás tehetetlenségünk jele, és hogy az ő bora, üszkösödő és megroskadt testünkben szikraszíporkát éleszt?

És ha mi nem tudtuk volna dalba foglalni jelenlétét a keresztutaknál vagy a köztereken, valaki is védelmébe vette volna hallgatásunkat?

Útitársaim, egykoron ez volt az ünnep útja. Senki sem él már azok közül, akik valamikor végigjárták.

Közülük immár senki sem aláz meg senkit.

A szőlők helyén már-már ugyanolyan szikkadt fák merednek, amilyenek mi vagyunk.

A szerencse úgy ért bennünket, akár a villámcsapás. Csak a szerencsétlenség tartott meg bennünket a vonulók felett.

Csupaheg mézskőlovon tart felénk a közülünk való, leggyatrábban öltözött és a leginkább tengő-lengő.

Leroskad közénk és azt mondja majd: „Itt semmi sem változott. Csak e cserjék lettek még élettelenebbek.”

A sivatag ma az egyetlen tengerre nyíló út.

Oda viszont a Váravárt be sem teszi a lábát. Hiába időzünk el és verünk le sátrat.

A tenger kiapadt, a hajó képtelen befutni a kikötőbe.

Nouăzeci nr. 8, 1992. december

Daganat a falban / Umflătura din perete

Kezdetben a manzárdszobámat a külvilággal összekötő előszoba baloldali falán egy dudort – pontosabban egy csöppnyi egyenetlenséget – lehetett észlelni, amitől megrepedezett a festék és beázott a vakolat; jó ideig senki se vett róla tudomást, mert az előszobát füsthomály borította, mintha egy posztódarabbal valaki letörölte volna a dolgok körvonalait, félig-meddig visszavetve azokat a teremtés előtti képlékenységi állapotába. Amikor megmutattam neki, házigazdám meg volt győződve róla, hogy a falban megrepedt egy vezeték, mire szerelőt hívott, aki csak egy kis, gömbölyű és nedves üregre bukkant, amit aztán megtöltött vakolattal, majd elegyengette, végül elkészönt.

– János bá, látta-e ma a falat? – kérdeztem a háziúrtól két hét elteltével.

– Mi van már megint, hékám? – szólt vissza János bá, s amikor meglátta, hogy a faldudor visszanőtt, hirtelen szitkozódni kezdett az ablakon kidobott pénz okán.

Ezúttal nem hívtunk szerelőt, s az építész se értesítettük, miközben a daganat napról napra csak nőtt.

Furcsa egy kinövés volt: nem a beázástól indult el, egy héttel ezelőtt pedig döbbsen láttam, hogy mind jobban emlékeztet egy női pocakra. Ez a has pedig napról napra nőttön nőtt és gyarapodott. Tegnap aztán fülemet a dudor egészére tapasztottam: nem volt hűvös és szilárd, mint általában a falak, inkább valami nyüzsgő elevenség áradt belőle. Egy fejtől, lábaktól és kezektől független has volt, nem több: ma reggelre annyira megpuffadt, hogy csak nagy nehézségek árán préseltem át magam a közte és a szemközti fal közötti résen.

Házigazdámnak fogalma sincs, mi megy itt végbe, ő az egészben csak holmi rongálódást lát. Én viszont kezdem belátni, hogy a falban egy valódi has, egy asszonyi méh növekedik. Egy eleven méh, amely a körülötte lévő emberek és dolgok erejéből táplálkozik. Egy has, amely valamikor egy asszonyé volt, de meddő maradt, és nem volt nyugovása, amíg megfelelő helyre nem talált, ahol kiteljesedhetett.

Ui. Ma este a szokottnál korábban értem haza, nagyfokú nyugtalanság feszített. Az óriásira nőtt asszonyi méh, amelyhez a reggel, távozáskor odapréselődtem, nem volt sehol: középuitt csak egy rés tátongott, köröskörül pedig élettelenül fityegett a fal feltüremlett kérge. Házigazdám egy feszítővasat döfött a faldaganatba; a padlón vékonyan csordogáló rozsdás folyadék kígyózott, rajta elfeketedett, formátlan sebkéreg. Meglehet, a bentlévő még idejében mentette magát, neszét véve, hogy számára a

megszületés ismét csak letiltatott. Már nem is tűnt fel, hogy a háziuram ebből mit sem vett észre és hogy egy pillanatig sem hinné el, ha azt mondanám, hogy életében egyszer, egy csütörtöki napon, gyilkossá vált.

Glossza / Glossă

Ha tartózkodsz, magadtól óvakodj. Ne fogyassz olyan italt, ami jót tesz neked. Csak azt kedveld, amit lefitymálsz. Ha nyár van, végy télikabátot. Ne álmodozz. Úgy menj a bálba, mintha kórházba. Oltsd el a cigarettád.

Ne törődj a másnappal, az továbbra is a tegnap. A fejedet üssed, hogy értse a segged. Szokj hozzá a nemléthez, veled együtt jön a világra, az is részed. Ne aludj. Ne ébredj föl. Amikor ébren vagy, fojtsd el magadban az emberré válás vágyát. Oltsd el a szivaradat, ha távozol. Panaszod csak arra legyen, ami könnyedség, a nehézségre soha. Oltsd el a cigarettát.

Jusson eszedbe, hogy tegnap már nyomod veszett. Gyorsabban oltsd el a szivaradat. Bocsásd meg a rosszat annak, aki jót tesz veled. Fogadd meg pásztornak azt, aki téged meglop. Ne vess, ha vér bugyog ki a szádon. Töltsd ki távolléteddel a helyet, ahol várnak. Papálj tejecskét. Oltsd el a cigarettát. Légy magányos és idegen annak, aki társadul szegődne. Távolodj el az igazságtól és a hazugságtól is.

Hogy meg ne öljenek, mutasd, hogy kész vagy meghalni. Nyomd el a cigarettát. Ess kétségbe a reménytől. Szólj a fivérednek, hogy jön nekem ötszázzal.

Ne feledd, hogy minden a távollétedben történt. Szólj hát neki: legkésőbb holnaputánig várom a pénzzel. Bármikor eltűnhetsz tehát.

Rettegj a szerencsétől. Takard ki magadat, ha meztelen vagy. Takarózz be, ha kiteltél. Oltsd el a cigarettát. Ne érezd magad egészsnek, amíg a bőrdben vagy. Ha eltűnsz, adj ki hibajegyzéket. Igyál sokat. Vagy ne vedelj.

Dohányozz. Vagy nyomd el a szivarat. Szoktasd magad a valódi igaztalansághoz.

Ha üvölteni támad kedved, tartsd vissza kiáltásodat, amíg meg nem édesedik, akár a méz. Tagadj meg mindent, amiről azt hiszed, hogy tudod. Tanulj meg nem tudni. Harcolj érette magad ellen. Tégy úgy, mintha örökké másvalaki lennél, és egy szép napon ez teljesülni fog. Oltsd ki a cigarettát.

Hogy soha ne uralkodj, szövetkezz a gyöngékkal. Délben mondd azt, hogy már bealkonyodott. Fizesd ki azokat, akik adósaid, hogy elhalasszák a törlesztést. Édesítsd meg a teát az epéddel. Húzd be a függönyöket. Oltsd el a cigarettát.

Most, hogy egymás közt maradtunk, ismerjük be, hogy tulajdonképpen nem ketten vagyunk. Én senki vagyok, te senki vagy, egyazon lények vagyunk. Gyerünk, gyerünk, imádkozzunk hittel. Térdelj le tehát, gyújts rá, kapcsold be a rádiót és kezdj imádkozni: „Hideg van, senki se vigyáz ránk, ezennel vége az adásnak.”

Nouăzeci, nr. 11. 1993. március

Határok között / Între frontiere

Bukarest Pantelimon felőli bejáratánál roppant gödör tátong, ahová a város szemetét hordják immár több évtizede.

Van olyan nagy, mint egy lakótelep, s a hetvenes évek során holmi legénylakásokat próbáltak itt építeni. Csakhogy a hely kiválasztása nem a legszerencsésebb módon történt: az építők megérkeztek, méregettek és tervezgettek, építőanyagot és szerelvényeket hozattak, és nekiláttak kiásni az alapokat, de valamennyi próbálkozás dacára sem sikerült akár egy szálást befejezni. Bár az alapozásba a kelleténél több acélt és betont beleöltek, pár hét múlva mély repedések jelentkeztek, amelyektől szemlátomást megrongálódott: a kő porladni kezdett, a téglá mállott, s az omladozás veszélye mindenütt fennállt. A tröszt tett még néhány tétova kísérletet, majd az egész félbehagyta és a telket visszaadták eredeti rendeltetésének.

Az egyetlen, aki ma még ismeri a hely történetét, Costaiche névre hallgat, akivel egy este futottam össze egy közeli, koszos csehóban. Mindketten sokat ittunk, s ezalatt megsúgta, semmi esélyem rá, hogy azon az éjszakán hazajutok, meg is hívott hát, legyenek a vendége. Józanul be se léptem volna állítólagos otthonába, de csak reggelre vettem észre, hogy ez egy mindenféle ládával és kartondobozzal bélelt odú, a roppant szemetes gödör oldalába vájva, amitől aztán elborzadtam. Costaiche viszont ragaszkodott hozzá, hogy még egy óracska erejéig tartsak vele, hogy megmutassa nekem azt a mit tudom én, micsodát, amire ő az életét föltette, és amiért nem volt hajlandó megválni a Helytől.

Tudod, milyen nap van ma? - kérdezte tőlem Costaiche. Nem tudom, válaszoltam, mire rámszólt, kövessem őt a gödör közepéig. Állj meg itt, parancsolt rám egy idő után, és akkor rájöttem, hogy bár még dél sem volt, ama részen sötét éjszaka honolt. Tekintetem mindegyre a Napot

kereste, a Nap viszont nem volt sehol. És köröskörül hiányzott a szemét is. Ijedten láttam meg viszont, miként csurgott le az égen, egészen más irányban, miként a mi világunk Napja, egy sötét nap, amely alatt, úgy tűnt, más időkből jött körmenet vonult, a körvonalak alig voltak kivehetőek, a dombon szerencsétlen, rongyokba öltözött megkínzott kapaszkodott föl, rekedtes vezényszavak és sírdogálás közepette. A dombtetőn, egy felállított fapóznán a rongyos függött megfeszítve, majd sok-sok izgalom után – embertelen csönd, s mindenféle szerzetek, amint a rongyokba burkolt testét egy kő alá rejtik.

Fogalmam sincs, miként menekültem meg a látomások helyszínéről. Costaiche mellett állt, a gödör peremén, világunk napja ismét a fejünk fölött ragyogott.

Ma volt a sírbatétel napja, jegyezte meg Costaiche. És vannak napok, amikor onnan sok egyéb, hasonló dolog látható.

72-ben, amikor utoljára próbáltak meg valamit építeni e helyre, mérnök voltam, és pár éjszakámat a munkásbarakkban töltöttem. Tulajdonképpen szemernyi sem aludtam, éjjel-nappal strázsáltam, meg szerettem volna érteni, mi is állhat az épületek szokatlanul gyors mállása és előrege-dése hátterében. Éppen a gödör ama részéhez értem – ahol az előbb veled voltam –, mikor a látomás megjelent. A többiek távoztak, én maradtam.

Ismét próbát tettem, és az élmény jelentésén tűnődtem. A gyorsaság után ítélve, amivel a zóna minden anyagot magánba szippant, rájöttem, hogy ott egy szélsőséges térritkulási pont található, vagy talán éppen egy újfajta tér. Eseményritka idő és anyagritka tér.

Azt gyanítom, hogy e helyen, ahol a jelennek nyoma vész, más idők történései telepednek egymásra, amelyek az átélés intenzitásának függvényében őrzik a szereplők és a körülmények többé-kevésbé kirajzolódó körvonalait. Láttam dolgokat, amelyekről nem hiszem el, hogy a múltból, annál inkább a jövőből jönnek.

Most már megérted, miért hívnak engem egyszerűen Costaichénak, és miért nem fordul meg a fejemben, hogy elmenjek innen?

Valentin

Matilda Caragea 1943. október 17-ig a London utca egyik ingatlanában lakott. Férje, gyerekük születése után egy évvel, végleg hátat fordított neki.

Valentin, a fia katonai pályára kényszerült, úgy hogy történetünk idején – 1943 ősze – alhadnagyként a fronton tartózkodott. Ugyanazon esztendő október 28-án Matilda Caragea tudomására jutott, hogy fia „hősként esett el”.

Caragea asszonyosság tudatában, aki ma 93 éves és egy aggmenhely lakója, ama dátum egybeolvad egy másikkal, és szünet nélküli gyötrelmeket okoz. Amikor hírét vette Valentin halálának, éppen a piacról tért haza. Egy illetőtől gombát vásárolt, aki e szavakat intézte hozzá: „Asszonyom, ha újraülteti ezeket a sötét és nedves pincében, egy nap alatt akkorára nőnek és fejlődnek, mint máskor egy egész héten.”

Odahaza a fia halálhírére teljesen megzavarodott, mindenről végérvényesen megfeledkezett, később viszont kénytelen volt visszatérni az életbe. Rábukkant a konyha egyik sarkában hányódó gombára. Megromlottak, valósággal elrothadtak, egyetlen kivételével, amely a jelek szerint, titokban, akárha a többi bomlástermékeiből táplálkozott volna.

Az öregasszony máig sem érti, mitől támadt olyan erőteljes késztetése, megőrizni azt az egyetlen példányt – talán szokatlan életrevalósága hatott rá. És azt sem tudja, mi vette rá arra, hogy lemenjen a pincébe és a gombát földdel megtöltött virágcserepbe ültesse. Két nap elteltével szokatlanul nagyra nőtt, majd további egy nap után vonásai meglepő módon megváltoztak: úgy tűnt, a gomba elevenen lüktet, felületén pedig már-már emberi jellegzetességek jelentek meg.

Újabb nap teltével a redők elmélyültek, a teremtmény magasba szökkenet és a gyertya fényében szörnyű látványként hatott. Az asszony végigtapogatta, mert attól tartott, hogy a szenvedés és a félelem látomásokat keltettek benne.

A nedves és hűvös gombarostok mélyén jól kivehető lüktetést érzett. Hat nap alatt a gomba oly ijesztő méretűvé nőtt, hogy embermagasságúan és fenyegetően imbolygott földbe ékelődött lábán.

A nyolcadik naptól kezdve az asszony már nem ment le a pincébe. A tizediken megkérte egyik szomszédját, menjen le és vágja ki helyette. Ő meg a pinceajtóban dermedten végignézte az egészet.

A gyökerét ért sérelemtől a szörnyeteg mintha felnyögött volna, majd összeomlott. A felszínre hozták, a napvilágnál pedig Caragea asszony összeszedte minden bátorságát, hogy szemügyre vehesse: a gomba kalapja alatt a fronton elesett fia arcvonásai rejtőztek, a legapróbb részletekben is rá emlékeztetve.

Attól kezdve Caragea asszony többé a saját udvarába se tette be többé a lábát. Még most is azt hiszi, hogy itt, az aggmenházban százszorta jobb az élete, mint saját otthonában.

Nouăzeci, nr. 15, 1993 július.

Egy hajnali utazás / O călătorie în zori

Mind gyakrabban ébredek hajnali háromkor, kába csöndben és moccsatlanságban, és az a váratlan érzés tör rám, hogy a világnak nyoma veszett. Próbálom felismerni a helyiségben lévő tárgyakat: az eltűnés az, amit konstatálok, kevésbé a jelenlétet. A világnak éppen a tartásossága veszett oda.

A villanykapcsolóhoz pattanok, felkattintom. Úgy tűnik, a dolgok a helyükön, viszont másként festenek, mint nappal: füstölő valóságérzékenység, a nemlét lejt kékes táncot fölöttük, sűvítő szél tombol odaátrol. Súlyukat veszti. Egyetlen tárgy sem eléggé zömök, nem elég kézzelfogható, hogy ne lássam, miként pislákol benne az üresség; a padlótól, ahová lépek a szélig, amelyre támaszkodom és a falig, amit azzal az érzéssel tapogatok végig, hogy a kezem elsüllyed benne és keresztülhatol rajta: akárha egy vak tenyerével pásztáznám a papírt, kísérelném meg ujjaim közé csippenteni a betűket, majd szétszórni őket a világban, mintha selyemhernyók lennének.

Hajnali háromkor semmi sem képes meggyőzni arról, hogy nem hullok szét bármelyik pillanatban, a környező tárgyakkal egyetemben. A mozdulatlanság és a némaság fülsiketítő. Kapkodva öltözöm. Remegek a nyugtalanságtól. Az utcára lépek. Mozgó dolgokra, lényekre vadászok. Neki-vágok a körútnak, a Győzelem-tértől egész a Baromvásár-térig és vissza, oda és vissza. Ez idő tájt senki se jár arra. Senki, semmi nem mozdul. Sehonnan nem számíthatok bizalomra. Ráadásul épületek és felüljárók vastag betonfalai tűnnek törékenynek, elvontnak, illuzórikusnak, semmi biztosítékom rá, hogy következő lépésemmel nem süllyedek el a kövezetben. Az idő rendhagyóan kitágul. Már-már nem is telik.

Öt óra felé, végre, rámköszönt a várva várt z sivajgás. A lények körvonalat nyernek, összeállnak. A rettegés meghátrál. A valóság visszaszüremlik a személyekbe és a dolgokba. A falak ismét megvetik lábukat a földön. Súlyukat visszanyerik, s ezzel együtt újra áttetszőek, tartalmasak lesznek, ahogy lenniük kell, hogy a világ világ lehessen. Hat óra felé, amikor a hajnal már bizonyosság, végre visszatér a bizalmam. Visszatérek a szobámba. Akkor kezdődik közösségi létem, amikor magamhoz ölelem a világot. Hálás vagyok a valóságnak, hogy húséges a dolgokhoz. Hálás vagyok az utcai szemetesnek, hogy megszokott, minden reggeli zajait hallatja. Mindenek előtt a jelentéktelen dolgoknak és gesztusoknak vagyok hálás, amelyek szelídségük és kitartásuk révén biztosítanak, hogy ami megszokott és családi, az fontosabb a természetellenesnél, a háborúságnál és a katasztrófáknál. Hatkor, végre, aludni tudok egy órácskát. A világ éber

örködik. Most biztos vagyok benne, eléggé eleven ahhoz, hogy gátat vessen a széthullásnak.

Nem tudom, az ember az, aki élő, avagy a félelem. Ezernyi reggelbe burkolózva, az ember egyetlen éjszaka okán is azzá válik, amit az rámért: félelemmé!

Egyedül vagyok, tehát élek. Rozoga kapuknál személyi igazolványomat kérik. „Félelem”, mondom, és engednek belépni, vagy talán távozni.

A félelem maga az apa. Vagy a lánya. Az érthetetlen értelem. A teremtes eladó lánya, aki kibontja dagadó, kamaszos, még senki által nem érintett mellét, de aki lépésről lépésre húsomhoz és gondolatomhoz tapadva nyargal. Mert a testemnél elevenebb a gondolatom. Izmosabb. Teltebbek a csípői. Feszesebbek.

Tegnapi vagyok, e tegnapi meg annyit ér, mint a Kalahari sivatag homokja. Amely a maga módján egyedül van, idegenül, szétborzoltan, mint egy Tao elméletről szóló trakta.

Próbálom tehát újrateremteni. Hogy ürességgel töltssem ki az illogikus dolgok egyikét, a kivonást.

Vagyis, ami értelmetlen, az elkezdődhet.

Vagyis, engedélyünk van az árapályhoz.

Vagyis a kéz hullámmá lesz és a vér partközellé.

Tehát az üresség maga jár a vízen.

Tehát megnyersz mindent, amit elveszítesz. Minden, ami a tiéd, megfojt. Tehát csak a távolodásod révén növekedhetsz, lehetsz jelen, mint hogyha.

Vagyis a várvavárt vagy, aki sosem jön el, mert menet közben elnyeli az út.

Tehát, a mozdulatlanság idejét végig szaladva, a hajókat beszövi a pók. Hálóikat régóta gyémánttá lett szelek dagasztják. Húvös horgonyokat eresztenek alá, amelyek félelmet keltenek a parton, mint a szigony egy roppant harcsában. A kételkedők közé befészkei magát a félelem, a cinikusok közé – a kételkedés. Indul a nyár és a nudista szezon.

Kedves uraim, a világ százszázalékosan újra ismeretlen.

Nouăzeci nr. 16, 1993 augusztus.

foltonfolt szentség / sacrul și peticul

mi történik az emberrel ha meghal?

szerintem fogja a podgyászát és lelépik.
nincs ebben semmi metafizika.
előtte alaposan felkészülünk, mert aki meghal,
tudja jól: nincs apelláta.
az egészben rejlik tán némi varázslat is,
de megesküszöm rá, hogy azért hal meg
mert mindegyre mondták neki hogy meg kell halnia.
nincs ebben semmi metafizika.

láttad-e gorét, hogy így járt volna el?

ugyan, mi alig láttuk egymást, talán
három-négy órán át csupán, ismerkedéskor,
a kocsmában ültünk, némileg beállítva
én beállítva, ő beállítva, nem is tudom
mikor hívtam magammal ismerkedjen meg elvirával
s fogalmam sincs miként élhettek együtt három hónapon át,
bár azt hittem, az elsőben jól elverik egymást,
vagy valami ilyesmi.

meglehet, elvira jobban emlékszik,
pedig elvira beteg volt, szörnyen beteg
alig hiszem, hogy elvira emlékezne még.
a családra nézve nagy csapás volt.
írány a kilences kórház, kérdezni lehet,
de kétlem, hogy választ adna rá.

rendben, hagyjuk elvirát, de később
egyszer sem találkoztatok,
a három hónap alatt, míg elvirával élt?

nem, nem, elvirának megvolt a saját otthona
azért vásároltuk neki, hogy
– tudom is én – hagyjuk magára boldogulni
talán hogy meg is szabaduljunk tőle

férfiakat vezettünk küszöbéig, otthagya őket
nem akartunk bemenni, csak akkor jártunk bent,
mikor odaköltöztettük.

de miért költöztettétek oda?

hogymindenek előtt élhesse világát.
és aztán hogymélni tanítsuk
a saját lábán és talán
nem föltétlenül szabadulni tőle hanem
hogymkissé fölszusszanjunk. ezt meg kell érteni,
elvirának szüksége volt a szabadságra,
mi boldognak láttuk volna mindannyian,
nem csak én, mert anya is,
és apa is talán.

miért „apa is talán”?

nem is tudom, nem is tudom, itt sántít valami,
miután elvira világra jött,
apa többé nem volt olyan, mint korábban.
és később se talált vissza régi önmagához.
bizonyos játszmák voltak az utóbbi időben.

bizonyos játszmák?

vagyis ő felnőtt és mintha
lenyűgözni vágyott mindannyiunkat.
szemei túlságosan kikerekedtek
és nem oda nézett, ahová kellett volna
keze-lába megmaradt
egy tíz évesének. de ez már később történt,
jóval később. mintha tizennégy
vagy tizenöt éves lett volna.
csak szeme volt nagy, másképp
tízévesnek maradt, apa meg

ő?

mutathatott neki valamit, ami cinkossá tette, tudom is én,
talán jobban értette, talán saját
tehetetlenségét szerette benne,
elvira túlságosan is ráütött.

no és a játszmák? miért mondtad, hogy
bizonyos játszmák voltak az utóbbi időben?

nem vagyok biztos benne, de szemüket meresztették
egymásra perceken, tán órákon át,
majd kiabáltak.

ez még csak egy játszma. tovább?

esténként korán fekszem, de
hallottam, miként sziszegte feléje, hogy elég volt,
vissza a babáihoz.

mást láttak talán, mint ti?

ő igen. apámról nem tudom biztosan,
mert ő amúgy normális ember.
reggel kisimult volt az arca és úgy hiszem
még szerette anyát, bár
annyi év együttélés után
még elment esténként a kocsmába, még ivott.

hány éves volt elvira, amikor
gorét elvitted hozzá?

tizenhét talán, megvettük neki
a lakást és már
vagy négy hónapja hol egyiket, hol másikat
vittem el, de ritkán
és be sose léptem.

nem hagyott bemenni?

én be nem léptem, mondtam már, szerettük volna
otthonában tudni, meg aztán mihelyt
az ajtóhoz értem, mindig kitessekeltek

tizenhat évig naponta láttam,
elegem volt belőle.

gore tehát egyedül ment be, amikor hozzá vezetted?

egyedül hát, magában, és örvendtem, hogy ő megy be,
nem pedig én. és elvira nem mutatkozott.

nem elviráról van itt szó, hanem goréről.

nem emlékszem. magam alatt
voltam a félelemtől, hirtelen rosszul lettem.

azt mondod, egy varjú volt a házban.

azt nem mondtam, de volt,
a házban volt egy varjú, kis korától nevelte.

a varjúval mi lett?

fogta és magával vitte. izgága madár volt,
de értették egymást.

vagyis a nénédnek is volt szárnya?

ó igen, valamit a hóna alá kötözött,
szárnyaknak tűntek, isten tudja, mi volt az,
de volt benne valami a varjúból, végtére:
egyikük se tudott repülni, de megesküdnék,
szárnyak voltak, amivel nem tudtak repülni.

másnak is el tudod mondani ezt a mesét?

meglehet, de a mesélő készen áll arra,
hogy nem hisznek neki. szeretnéd
hogy higgyenek neked? ne írd meg hát e történetet!

csak goréről szeretnék megtudni valamit,
tulajdonképpen csak goréra vagyok kíváncsi,
elvira él, pedig gorénak kellene, hogy.
mégis, hat hónap elvira mellett,
s utána mit se tudjunk? ki volt?

egy hebrencs volt, ki más lenne?
én pedig csak három órán át láttam
és egyáltalán nem volt ínyemre.

tehát nem volt közületek való?

nem, senkire se nézett, valami
történt az egyik szemével,
amivel félrenézett.

hogy-hogy félrenézett?

hát félre, ki tudja, merre nézett,
már mondtam, hogy csak két-három órányit láttam,
úgy tűnt, a ballal másfelé tekint
de esküszöm: ennyit láttam csupán.

elvira megmondhatná, hogy miért
nézett más irányba?

elvira nem.

de hat hónapig együtt voltak.
úgy van, de nem, elvira nem.
mondtam már: nem.

elvira tudta, hogy gorénak?

nem tudom, nem tudom, nem tudom,
annyi biztos, hogy amikor elvittem hozzá,
ő tudta, mi a teendő.

mit kellett tennie?

uramisten, nem is tudom,
megalázhatott volna mindannyiunkat,
meg is ölhetett volna, mert csak
elvira tudta, mit kell tennie.

megölte gorét?

nem ölte meg gorét, de gore
csöppet se érezte jól magát
mihelyt a házba lépett.

hányadik emeleten lakott elvira, amikor ő?

a tizediken.

gore csak úgy a mélybe ugrott?

gore egy szerencsétlen flótás volt.
úgy vélem, az ő képében elvira ugrott le,
ami az aszfalton látszott, az elvira volt,
és azt hiszem, azután teljesen
másfelé vette az irányt.

a másfelé irányt vett gorét
láttad-e még? hús-vér volt? illatosította magát? búzlótt?

csak azt tudom olyan szaga volt mint egy gyereknek
abban a hányinger kocsmában.
és emlékszem, borostás volt,
és bámult rám,
tán ezért is vittem elvihez.

tehát megtörténhetett hogy ő nem,
elvira viszont őt igen?

igen, ez meglehet.

és hogy ő hat hónapot marad vele?

igen, vele.

szerethette őt?

ó, egészen biztosan nem, de úgy
tehetett, hogy azt higgye. ennek mestere volt.
legalább is apa így gondolta.

tehát nem tudod, miért csatangolt az utcán gore
éjjel kettő után?

nem tudom, mondom, és nem tudom, miért.
talán ezért illettek egymáshoz.

úgy bizony, passzoltak,
mindkettő guvadt szemű volt.

láthattak valamit ami.

erősen kétlem, mindketten guvadt szeműek voltak,
és nem hiszem, hogy valamit is láttak,
de azt már nem értem, miért nem,
viszont tökéletesen illettek egymáshoz,
azt hiszem, iszonyúan randák voltak szeretkezéskor,
nem láttam, de mondták, hogy a szomszédok
szeme láttára,
panaszkodtak apának.

ezért ment el gore?

nem tudom, de amikor eloltottuk a villanyt
apám nevetett
majd én is felnevettem
és aztán az egész oltári röhögésbe fúlt

macskajaj a parton / greată la mal

ez talán még nem a vég, de a történetnek lóttek

gore barátunk egyre vesztebbül rója az udvart
hátratett kézzel és undorral csóválja fejét.
a kukoricát szedje le aki akarja túl sok lehetett
a napsütés
hogyan úgy érjen be mint hajdanán.

neki és övéinek is jobb lenne
ha fogászhoz menne kihúzatni
nyavalyás fogát mely éjjelente gyötri
csak hogy nappal feledje s a fog már nem is fáj
ez bizony nem olyan dolog, amivel végünket várjuk.

tán jobb lenne ha visszatérne a házba
újabb botrányt csapni eltűnt műfogsoráért,
csak hogy ott kölkei lábatlankodnak asszonya meg szapulja.
nem és nem, ha visszatérne
nagy szarkupac várná a küszöbön
mit az elődök hagytak ott
és amit ő ezer esztendő alatt
se tudna eltakarítani.
ez még lehet hogy nem a vég, de a történetnek lóttek.

ugyan mit számítanak a gyermekek, és mit a pap
aki állítja: ha meghaltál, már nem halhatsz meg,
gore csupán csak a történet végét várja
legalább egy nappal a halála előtt
legalább egy napra szabadulni fölös türelmű asszonyától,
a paptól és aprócska kölkeitől.

a london utca nem nyílik a párizs utcára mint hajdanán

ez hát a pusztaság, a homok makacsul átírja a határokat.
micsoda minták szerint élnénk most, ha az európaiak
nem húzzák rá mindenre sajátjukat?
létezne halott istenség? elfuserálnák-e a történelem végét?
nézzük csak: őszidőben lófrálna-e gore hátratett
kézzel
jövőtlenül akár a múltja s belőle sarjadt
porontyai?

mi járna az eszünkben ha mifelénk
afrika töményen fekete kultúrája hódított volna?
ha egy civilizáció – egy másik – újabb útra lel?
ugyanolyan haláltusánk lenne?
ugyanúgy félnénk, undorodnánk?

tudom is én, de a fehér bőrnek sötét gondolatai támadnak,
gore pedig sose fog mellé:
nem gyűjtjük be a málét ha időnk kitelőben –
egy jókora undortól tova,
akár ha nagyfokú civilizáción túl
sorsunk bagót sem ér

mikor az idő ideért, nagy kanyart vesz
és kecsesen körbefon. lovasrohamok
és az utca végéig tartó elakadó lélegzetű futások helyett
ahol csak a borzalom vár rád
hogya újabb utcák következnek, te meg szeded a lábad
helyettük és minden dolgok helyett
nélkülük – így mondták – túlélő sem lehetsz,
most ez a vékonyka vargabetű következik
és üzeni: elég volt, nagyon is elég,
a futás rég abbamaradhatott volna,
de mert el kellett fogyasztanod bizonyos energiát,
csak hogy elfogyasszad,
hagytalak fickándoizni,
hogya azt higgyed: netán számít
ha vesztesz vagy győzöl.

pihenj meg, de ne törd magad
térdre hullni
eleget imádkoztál
ha meghallgatták ám legyen.
ha meg nem, máig
mindenki hiába fohászkodott.

megtanulod hogy ez a vég,
bár nem az,
a kanyarnak nincs vége

csak hogy ott te sok mindentől megszabadulsz
halvány reménnyel, sőt
reménytelenül – bár még nehezen viseled el az ilyesmit
itt leraksz mindent vagy majd mindent.
munkád fejében megérdemled e pihenést,
legalább amíg körülszaglászok legválságosabb
éveid tájékán
a kis középkorban és az antik világban –
egyedüli vagy aki élsz mindenek közül:
van-e nagyszerűbb ajándék
mint lábaid elé lerakni egy halomba
szofoklész és herodotoszt
ágostont és michelangelót
napoleont és marxot?

veled, halandók közül a legparányabbal
győztesen bevégezem mindazt ami lezárandó –
ostoba, a világ legnagyobbjainak tetemein lépkedsz,
utat törtem feléd csak hogy elevenen fülön csípjelek
s megmutassam hány koronás főn lehet végigtaposni
és mennyire fontos hogy még életben maradtál,

de nem azért hogy többre láss
nem azért hogy birodalmakat harácsolj
nem a szeretetért és megértésért
csak hogy belásd a vég nem tart igényt
hősökre, csak ilyen tökfilkókra, mint te lennél
akinek nem kell semmit megérteni,
sem magát megértetni.

amit életnek hívnak, nem tartós használatra készült.
most kinyithatod a szemed, egészen másutt járunk
én egy egyszerű vargabetű vagyok, te – szánalmas férfi.
látod mily könnyű volt az idő
s mily könnyedén betelt?

**béke az anyaméhben, amit szüleink puliszkával tömtek
degeszre azt remélve, hogy elfojtják**

a mutyorgást, eltemetik a talpak felől nyomuló hideghullámot és gátat
vetnek a hitetlenség lúgos szennyvizének. béke az anyaméhben, ahonnan
a filozófusi eltévelyedések és a muzsikláadások erednek. béke az

anyaméhben, ahonnan a nagy háborúk kitörnek. béke az anyaméhben, ahonnan a paráznság hangzatai és az elvont gondolkodás füstje támadnak. béke az anyaméhben, ahonnan torzszülöttek és szentek bújnak elő, béke az anyaméhben, ahonnan, ha nem bújsz ki, egy darabig megúszod, és béke az anyaméhben, amelyben ha nem versz tanyát, ki se kell bújnod onnan.

béke az anyaméhben napkeltekor, mikor égitestünk munkára sarkallja öreg csontjait, béke az anyaméhben a leszálló est után, mikor a nap felkoncolt beleivel nyugovóra tér. béke az anyaméhben, amikor a szájunkon jön vissza, ami hátul képtelen kijönni, béke az anyaméhben, amikor bordáidra tapad, béke az anyaméhben, amikor az megdagad és kihasad.

béke annak a méhében aki korgó gyomorral imádkozik és béke annak a méhében, aki torkig lakott, béke annak a méhében, aki hagyta fejünkbe szállni a mérget, béke az anyaméhben, mert csak a méh nem ismer soha békét, és erjedő leveitől senki se menekülhet.

béke az anyaméhben, ahonnan a nagy vallások erednek, béke az anyaméhben, ahol sokan elvásnak és kipusztulnak, béke az anyaméhben, ahol sosincs béke, béke a békében, amelyben épp csak béke nincsen, béke ott, ahol az anyaméh nélkül nincsen béke, és béke ott, ahol nincsen anyaméh.

béke tehát a keresztutaknál, béke találkozáskor és elváláskor, az anyaméh új háborúja közeleg, újdonsült békessége úgyszintén. béke az eljövendő békének, mert nem egyéb, mint az anyaméh békéje, béke, mivel a béke csupán tótágast álló háború, béke valamennyi békének, és békesség az anyaméhnek, amelyből a béke sehogy se tud világra jönni.

séták a veremben / groapa cu alei

a koporsólégy nem igazán fürge

a szűkös hely mint egy katonát fegyelemre szorítja
pedig mily kecsegtető és kíváncsú lehet ama tér
hol a roppant bűzök fölfeslenek
és ahonnan sose látni az égre.

az illatoktól kábán elég ideje van
alaposan szemügyre venni a lakót magát
ki verhetetlen a döglesztő miazmák és a bomlás terén
s nem kell tartania attól hogy tettenérik.

„kifinomult előkóstoló, remetébe oltva”,
mondhatnánk róla amint táncot lejt
a bendő nyálkás és kocsonyásan rengő zaftossága fölött
az állkapca és a száj zsenge penészbársonya körül.
majd mikor megpihenni tér a fül zsírodújába
azt hinnéd gondolataiba merülve hallgatja
amint az örökkévalóság éppen itt zümmög, e
csöndben érlelődő csemegékben.

mondottam volt, a koporsólégy nem igazán
fürge és emiatt
útja a fejtől a lábig
soká eltarthat, szörnyen soká
olyan sokáig hogy a visszaúton
rá se ismer a mélyben lakóra.

de most psszt. a koporsólégy elszenderült.
holnap nehéz éjszaka várja.

Cseke Gábor

gyalogmuri avagy miért utazunk momfába

(a fordító időn átívelő naplója)

1.

Furcsa, némileg szégyenkezésre is okot ad az, ahogyan közel 15 évvel visszhangos indulása után, Ioan Es. Poppal és költészetével megismerkedtem.

Pedig úgy lenne ildomos, hogy egy költő – egy alkotó – föltűnésekor ne csupán szűkebb (lokális, nemzeti) környezete kapja föl a fejét, hanem az értékelvűséget perdöntő fontosságúnak tartó minél tágabb közvélemény is, hiszen a világban hovatovább mind általánosabb tendencia a nyelvi akadályok lebontása, minimalizálása.

Ioan Es. Pop pedig nem a tegnap tűnt fel a román költészetben, ott volt ő a nyolcvanas évek végén- a kilencvenes évek elején is, mégpedig nem akármilyen teljesítménnyel, így juthatott ma már a román líra kiemelkedő derékhadába. Költészete is a kiteljesedés, a kiérlelttség erejével sokkolja az olvasót. Személyesen az internet jóvoltából került hozzám ember- és alkotásközelbe, *Petrecere de pietoni* (Gyalogmuri) című kötete révén, amely 2003-ban jelent meg először a ploiești-i Paralela 45 Kiadónál; számos kritikus szerint egyfajta betetőzése mindannak, amit indulásától a beérésig alkotott.

Támponatul szolgáljunk néhány életrajzi adattal is.

Ioan Es. Pop 1958. március 27-én született a Máramaros megyei Kővár-alján. Román–angol szakot végez a nagybányai egyetemen, hat évig a máramarosi Jódon tanít. 1989-től Bukarestben élt, ismerősei nagy döbbenetére a bukaresti Népek Háza építőtelepén vállalt szakképzetlen munkát, majd évekig a *Luceafărul*-nál dolgozik, később a *Ziarul Financiar* vasárnapi mellékletét (*Ziarul de Duminică*), illetve a *Descoperă* című folyóiratot szerkeszti.

Főbb önálló kötetei: **Ieudul fără ieșire** (Jódból nincs kiút – 1994), **Porcec** (Csülök úr – 1996), **Pantelimon 113 bis** (1999), **Podul** (A híd – Cartea Românească, 2000), **Rugăciunea de antracit** (Antracit imádság – Dacia, 2002), **Petrecere de pietoni** (Gyalogmuri – Paralela 45, 2003), **Lumile livide / The Livid Worlds** (Fakó világok – Ed. Institutul Cultural Român, 2004), **Unelte de dormit** (Alvószerszámok

– Cartea Românească, 2011), **Arta fricii** (A félelem művészete – Charmides, 2016)

1994-ben megkapta a Romániai Írók Szövetsége és a Moldovai Írószövetség debütdíját, a máramarosszigeti Országos Versfesztivál díját, 1996-ban Bukarest város részesítette irodalmi kitüntetésben. A Kulturális érdemrend (Meritul Cultural) kitüntetettje (2004).

Mondhatnánk úgy is, hogy ez még nem a teljes életmű, ugyanakkor javában akár életmű is lehetne; és igaz, hogy tucatnyi könyv sokszor még csak jelzi az irányt, hogy egy író merre felé készülődik, vagy talán azt, hogy mi lehet belőle, amennyiben tehetségének potenciális sín pályái problémamentesen meghosszabbíthatóak, ám ez a „várjuk csak ki a végét” hozzáállás a Ioan Es. Pop esetében nem a szokott módon működik, mindenekelőtt azért nem, mert eddigi műveiben is mindegyre olyan súlyos morális és létkérdéseket feszeget, és annyira sajátosan, a román avantgard költészet legjobb hagyományaiba illeszkedő módon teszi, amit alkotóknál rendszerint a szintéziskészítés időszakában találhatunk megszokottnak.

Az Es. Pop-féle versek mindennek előtt azzal hódítanak, hogy látszólag semmiféle költői kódrendszerbe nem kényszerítik az olvasót: a lehető leggyakrabban használt szavakkal, a narratív köznyelv stílusában felrajzolt lírai történetei, illetve elmélkedései mindenki által átél, -érez, sőt, olykor át is gondolt helyzetekbe vezetnek, amelyekben aztán hirtelen megtörténik a költői mutatvány, az, amit villanásszerű áttűnéssel már csak a szerző tud elvégezni, ahová legfeljebb gondolatban és katarziszban vagyunk képesek követni őt.

E közönségesnek álcázott mutatványosság nem túl látványos, de annál hatásosabb bravúrjait természetesen a lét és a nemlét, a pusztulás és a szenvedés nagy dilemmái és csapdái között hajtja végre, már-már szentségtörő, pogány módon, ami itt kevésbé a vallásos érzületen való átgázolást, mint inkább a vallásos vilásképen való túlmutatást, egy mindenben életet és halált tételező ésszerű dualizmust jelent. Ioan Es. Popnál a pusztulást nem annyira a létet megsemmisítő végzet és a visszavonhatatlan távozás teszi tragikussá, sokkal inkább a megélt félelem és rettegés – azok a személyes csődhelyzetek, melyek egyik pillanatról a másikra lenullázzák azt, ami egy perccel azelőtt még duzzadó élet, gondolat, bohémság, laza pillanat volt az egyén életében. Pop zavartalanul eljátszadzik a legsúlyosabb, néha a legszentebb gondolattal is, éppen azért, hogy elúzza magát a félelmet, a rettegést. Az abszurditásig feszített groteszk könnyebben elviselhetővé teszi a számára a megsemmisülés agresszióját, a félelmen felülemelkedő gondolat szabadsága és tabukat nem ismerő merészsége pótolja azt, ami az emberben – s még inkább a költőben – romlékonyan esendő, bizonytalan és végzete felé mutató.

Érdekes módon, mindezt akkor véltem megfogalmazandónak, miután legalább egy tucat versét már átültettem magyarra. Közben pedig úgy éreztem magam, mintha nem is egy más nyelvi világban, hanem egy kódolatlan, nyitott képnyelvi közegben haladnék előre, amelyben szinte önműködően ugranak be a magyar köznyelvi fordulatok, klisék. A lefordított versek számának növekedésével arányosan mind erőteljesebben éltem át, hogy lényegében ugyanazt a valóságot osztom és szorzom magamban, amely a végső nagy kérdések lecsupaszított igazságaihoz, tanulságaihoz vezet. Még be nem járt, mégis ismerős, pontosabban: *otthonos* út volt ez, amin akár többször is szívesen megy végig az ember, mert nem a felismerés végeredménye, hanem annak a folyamata, a tűnődő barangolás a napi banálisból, sőt groteszkból a végső döbbenetig jutás szinte áthidalhatatlannak tűnő ívén.

Somkútra és Kőváraljára, sőt, Nagybányára, máskor meg Bukarest villamosjárta fertályaira csábít bennünket a költő „gyalogmurija”, de a sorban váratlanul megjelenik az áhított végcélként emlegetett **momfa** is, ez a fantasztikus, nemlétező földrajzi pont, amely úgy tűnik, jelentékeny vonzerőt jelent az emberiség számára, felkapott turisztikai célterület, amolyan buszjáratokkal behálózott ígéret földje, ahonnan a látogatók nem hajlandók visszatérni...

E potenciális feszültségforrás kezdettől fogva a Pop-féle költészet sarokköve, amely a címadás sajátosságaiban mutatja meg először magát. Vers- és cikluscímei kihívóan eredetiek, szinte provokálják a fordítói erőfeszítést, a sokat emlegetett „hűtlen hűséget”, amikor már-már lefordíthatatlan szójátékot kell mindenáron megkísérelnünk legalább hangulati hatásában összbenyomásában – szemantikai rokonságokat, apropókat, olykor szabad asszociációkat keresve – újrateremteni. Minden egyes vers, ciklus címén érződik, hogy nem öncélú bravúr, nem önelégült poénvágyszülte őket, hanem valódi kulcsok a vershez, amelyek bár tökéletesen nyitják a megfelelő ajtót, sose árulják el kotnyelesen, mit is találunk majd odabent.

A *Gyalogmuri*, illetve a *Koncentrációs mámor* kiötlése után, a többi beszélő cím is rendre föladta a nehéz leckét. De azért álltuk a próbát becsülettel. Egyáltalán nem volt érdektelen, hiábavaló játék megoldást találni az olyan cikluscímekre, mint például a *Sacrul și peticul*, a *Greată la mal* vagy a *Groapa cu alei*. A jó megoldások végül is olyan lakatokat nyithatnak, melyek a lényegi üzenet velejéhez engednek közel – feltéve, ha vevők is vagyunk mindazon képletekre, melyek szűkebb, anyanyelvünkhöz fűződő alkotói szokványainkon kívül, más kultúrák más kódrendszerében úgy beszélnek (illeszkedően) egy földrajzilag ambivalens világról, hogy az első pillanattól fogva magunkra ismerünk.

2.

Volt egy időszak, amikor úgy hittem, hogy a fenti sorok a kaland végét jelentik, ami után nyugodtan hátradőlhetek és gratulálhatok magamnak, amiért a „kölcösnsorok” szellemének ismét sikerült legyűrnie engem. 2006 márciusától augusztus végéig éltem egy olyan versvilágban, amelyet nem én teremtettem, de amelynek a felfedezése és újjáépítése nem remélt elégtétellel töltött el. Egyféleképpen – bevallom – meg is bénított, hiszen mindvégig erős kényszert éreztem arra, hogy ne álljak meg a kiszemelt kötet szövegeinek tolmácsolásánál, annál is inkább, mivel szándékomat közölve a szerzővel, részéről mindjárt jóleső nagyvonalúságot tapasztalhattam. Pozitív élményt jelentett megélni azt, ahogyan gyermeki örömmel reagált a versei iránti érdeklődésre, annak ellenére, hogy már országhatáron túl is elismert költőnek számított. Egyetértését tetézve, még rá is dobott egy lapáttal: érdeklődésekre, hogy esetleg ajánlana-e egyéb darabokat is költői terméséből, hamarosan megküldte *Fakó világok* (*Lumile livide*, Editura Institutului Cultural Român, 2004.) című kétnyelvű – román és angol – kötetének digitális kéziratát, egyfajta válogatást Ioan Es. Pop költői életművének legjobb darabjaiból. Így aztán, az eredeti terven jócskán alakítva, még mélyebbre hatoltam e sajátosan a való világ fölött alig egy arasszal lebegő, emiatt aztán csak megtévesztő látszat miatt „földhözragadt” költészet örvényeibe. Azt hiszem, ahhoz fogható élményben sosem volt igazán részem, mint ami Ioan Es. Pop verseinek magyarítása közben számomra megadatott: nem csupán a szavak, hanem a nyelvi fordulatok, a stílus, a látszólag prózai kifejezés-mód mélyén kitartott hangzások is szinte önmaguktól kínálták fel a természetesebbnél természetesebb megoldásokat. Fordítás közben ritkán tapasztalt nagy lendülettel írtam újra a költő verseit magyar nyelven, mert egész gondolkodásmódját, képvilágát, enyhén megszelídített mindennapi szlengbe oltott közvetlenségét mélységesen erdélyinek éreztem. Azt hiszem, ha nem találkozom ezzel a költészettel, soha nem tudtam volna felépíteni magamban egy hozzá hasonló verseszményt; most viszont, hogy a *Gyalogmurit* sikerült feldúsítani a *Fakó világok* – szerintem – legjobb darabjaival, egy darabig legalábbis a foglya lettem, és a munka befejezésére elhasznált ambícióból és energiából már nem jutott egyéb tervek kivitelezésére. (Amit e pillanatban nem is bánok, de mint tény-szerűséget, jónak látom rögzíteni. Számomra Ioan Es. Pop költészete véget ért ott, ahol én letettem a tollat...)

A magyarított verseskötet 2006 óta hevert kéziratáram mélyén, olykor előkerestem, belefeledkezve a fordítás élményének felidézésébe. Olykor úgy tűnt, hogy kiadására is nyílik némi esély, mert a fordításról egyre-másra érkeztek vissza a kedvező visszajelzések, s ez alól maga a költő sem volt kivétel, aki több csatornán megpróbált tájékozódni arról, hogy a magyar nyelvet alaposan ismerő barátai, kollégái mit tartanak fordításaimról. Itt most csak Mircea Oprițanuk, a budapesti Román Kulturális Intézet egykori igazgatójának véleményét idézem: *„Véleményem szerint a szövegek jól hangzanak magyarul, a versek gördülékenyek, van ütemük. Nem tudnám kommentálni a fordítás finomságait, mert nem rendelkezem akkora tapasztalattal a magyar irodalmi nyelvet illetően. Viszont azt hiszem, komoly fordító kezére kerültél...”*

Ennyi nekem elég is volt ahhoz, hogy jól érezzem magam és elkönyveljem az elvégzett munkát. Elfáradt mórnak éreztem magamat, aki megtette azt, amit tennie kellett, és most már akár el is utazhatok momfára, vagy nánfalvára. Mindkét helyen úgy érezhetném: haza érkeztem.

Csakhogy az élet itt nem állt meg: Ioan Es. Pop költészetét – merem remélni, internetes közléseim révén is –, egyre inkább értékelték a határokon túl, beleértve a magyar nyelvterületet is. Nem véletlen, hogy 2013-ban a költő a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál egyik díszvendége volt, rendre felkeltve olyan költő-fordítók figyelmét, mint Demény Péter vagy Balázs F. Attila. Némileg fájó szívvel, ugyanakkor elégtétellel nyugtáztam az előbbinek a Látóban megjelent fordításait, hasonlóképpen a szintén erdélyi gyökerű Balázs F. Attila vállalkozását, aki az általa vezetett kiadó révén végre megvalósította azt, amit Ioan Es. Pop költészete már jó ideje megérdemelt: magyarított szerzővé avatta az AB-Art Kiadó égisze alatt a jelenleg is Bukarestben élő költőt. A nem mertem kiáltani soha című válogatás 2013-ban immár a második kiadásban jelent meg, s ez felbátorít engem is arra, hogy tíz évvel ezelőtti munkám eredményét elhelyezzem a Magyar Elektronikus Könyvtár állományában. Ioan Es. Pop költészetének tág nyilvánosság előtt a helye.

Csíkszereda, 2006-2017